

GAST IN NIJMEGEN

**Maak kennis met de mensen
van Stichting Gast**

GAST IN NIJMEGEN

inhoudsopgave

Voorwoord	3
Abdullah: Ik moet in beweging blijven	5
24 jaar Stichting Gast: Elke dag laten zien dat we er zijn	7
Illegaal	13
Anny Horstink: Het gevoel de moeite waard te zijn	14
Collega's: Femke	16
Isa: Live is a race, try to win	17
Feiten en cijfers over vluchtelingen	19
Gast helpt, help Gast!	27
Hamid: Gelukkig zijn er goede mensen	29
Collega's: Antonius van Paduakerk	30
Kaja: Illegale mensen bestaan niet	37
Artur: Ik ben moe van het dromen	41
Collega's: Van Nature	42
Samenwerking: Stichting Gast kan het niet alleen	44
Amin: Hulp vragen is goed	46
Collega's: Beppie Peters-van Santen	46
Hoe ziet een asielprocedure eruit in Nederland	50
Collega's: Stichting Overal	54
Het leven van onze gasten wordt stukken beter als...	57
Tea: Ik wil weten dat ik hier mag leven	58

VOORWOORD

In de tweede helft van de negentiende eeuw emigreerden meer dan twintig-duizend mensen uit Friesland naar de Verenigde Staten. Direct na de Tweede Wereldoorlog vertrok een vergelijkbaar aantal Friezen naar Canada. In beide gevallen om godsdienstige of economische redenen. De emigranten van toen konden zonder noemenswaardige belemmeringen neerstrijken in de landen van bestemming; zij droegen immers bij aan de welvaart. Hoe anders ligt dit nu? Nog steeds ontvluchten mensen hun land om politieke, godsdienstige of economische redenen. En als zij al op hun bestemming aankomen, moeten zij zich voor hun vlucht verantwoorden en wacht hen de onverbiddelijke noodzaak om asiel aan te vragen. Dit wordt lang niet altijd gehonoreerd, zelfs niet als de aanvrager er recht op heeft.

Over deze groep mensen aan wie een verblijfsvergunning is ontzegd gaat dit boek. Wat waren hun redenen om te vluchten, welke barrières kwamen zij op hun vlucht tegen en hoe zijn ze in ons land en uiteindelijk in Nijmegen onthaald? Het zijn schrijnende portretten en verhalen.

Gelukkig zijn er ook mensen en organisaties zoals Stichting Gast die zich het lot van de mensen aantrekken die (nog) geen verblijfsdocument hebben verkregen. De medewerkers van Gast bieden een luisterend oor en verzorgen primaire opvang in de vorm van huisvesting en leefgeld. Dit is de basis om verder te gaan. Voor de één is dit ondersteuning bij het opnieuw aanvragen van asiel, voor de ander is dit het aanleren van vaardigheden om te kunnen overleven. Gast kan daarbij rekenen op trouwe partners in Nijmegen en omgeving die deze ongedocumenteerde vluchtelingen bijstaan met juridische, medische en sociaal-emotionele problemen. Want wat nog steeds geldt is dat elk mens immers recht heeft op een menswaardig bestaan!

Pieter Gransbergen, voorzitter van het bestuur van Stichting Gast

Abdullah 'IK MOET IN BEWEGING BLIJVEN'

Het heeft Abdullah (1967) niet meegezeten in het leven. Niet alleen zag hij zich gedwongen om zijn thuisland Soedan te verlaten, ook viert hij dit jaar een niet benijdenswaardig jubileum: 25 jaar hopen op een gunstig besluit van opeenvolgende asielprocedures. 'Gelukkig kan ik nu genieten van mijn dochter.'

De aanvang van de voorgeschiedenis van Stichting Gast (in 1999, zie het geschiedenisverhaal), is óók het begin van de lange weg door de instituties voor Abdullah. In 1999 vroeg hij voor de eerste keer asiel aan. Na meerdere afwijzingen door de IND hoopt hij dit jaar op een wél succesvolle afronding van de zogeheten Chavez-procedure, een EU-verblijfsrecht voor ouders van een kind met Nederlandse nationaliteit. Sinds negen jaar is Abdullah vader van een dochter, voor wie hij volop meedraait in de dagelijkse zorg. 'Ik breng haar bijna elke dag naar school, vang haar op, en regel veel dingen die nodig zijn.'

Sinds drie jaar zijn de zorgtaken van Abdullah zwaarder gaan wegen, vanwege werkverplichtingen van de moeder van zijn dochter. 'Ik vind het mooi om te doen. Langere tijd heb ik het moeilijker gehad, maar nu geniet ik volop van mijn kind.' Moeilijk mag je zijn voorgeschiedenis zeker noemen: hij deed al twee keer eerder een – vergeefs – beroep op de Chavez-procedure, en andere procedures liepen mis vanwege steeds wisselende beoordelingen door de IND over de veiligheid in zijn thuisland Soedan. 'Terugkeren zal ik hoe dan ook nooit meer gaan doen.'

Pech had hij ook met het mislopen van het 'generaal pardon', een ruimhartige regeling uit

MAG IK IETS VRAGEN? In wat voor soort huis woonde je? In een mooi huis van zandsteen met mijn familie ... *Family home* ... Een appartement in een huis met twee verdiepingen Een groot huis waar meerdere families elk hun eigen ruimtes hadden Een huis van twee verdiepingen met achtertuin en voor-tuin ... Met mijn ouders, vrouw en kind in een huis van cement in een grote stad, veel groter dan Nijmegen. Het huis had vier slaapkamers, ieder met een eigen wc, een eetkamer, een woonkamer en een kleine tuin. De buitenkant van het huis was groen. ... I lived in a 4 bedroom bungalow. *A house with a big space outside with trees and other plants.*

2006 om lang wachtende asielaanvragers alsnog een verblijfstatus te gunnen. Abdullah behoorde niet tot de bijna dertigduizend gelukkigen, omdat hij juist die jaren een asielaanvraag had lopen in Frankrijk – die ook al op niks uitliep. ‘Ik zat die jaren vaak in Frankrijk, daarom liep ik dit pardon mis.’

Naaicafé

Abdullah heeft niet stilgezeten. Hij kwam in 1999 naar Nederland met jarenlange ervaring als schoenmaker. Eenmaal in Nederland heeft hij een opleiding orthopedisch schoenmaker gevolgd. ‘Ik moest na twee jaar stoppen, mijn juridische status gaf geen mogelijkheden meer tot financiering van het laatste jaar.’

Abdullah werd daarna liefst zeventien jaar krantenbezorger in Nijmegen-Oost, elke dag stipt op tijd met zijn scooter langs de huizen. Vanwege de zorgtaken voor zijn dochter moest hij dit werk drie jaar geleden vaarwel zeggen. Nu hoopt hij – naast een verblijfsstatus uiteraard – op opleiding en werk als elektricien of monteur. Waarom pakt hij dan niet zijn oude beroep als schoenmaker op? ‘Daarvoor ben ik nu te oud, 57 jaar, ik kan niet lang meer achter elkaar zitten. Ik moet in beweging blijven.’ Wat wel kan, en deze taak heeft hij begin 2024 op zijn schouders genomen: het draaien van het naaicafé van Stichting Gast. ‘Ik kan nog steeds goed met naaimachines overweg, fijn dat ik de kennis van vroeger weer kan inzetten.’

Abdullah hoopt dit jaar met hulp van een advocaat op een nu wel succesvolle afronding van de Chavez-procedure. Hij woont sinds midden 2023 in een huis van Stichting Gast.

24 jaar Stichting Gast 'ELKE DAG LATEN ZIEN DAT WE ER ZIJN'

Sinds de eerste aanzet voor Stichting Gast, eind 1999, zijn in Nijmegen en omgeving honderden mensen actief om de 'gasten' te ondersteunen en om hiervoor draagvlak te creëren in de stad. 'Dit is nu extra hard nodig', zegt Charlotte van Tuyll, algemeen coördinator sinds 2022. 'De politieke wind waait steeds guurder. Het wordt steeds belangrijker om het maatschappelijk bewustzijn te creëren dat solidariteit noodzakelijk is om onze gasten mee te laten doen in de samenleving.'

Na sluiting van twee azc-locaties in Groesbeek - Cantecleer en Hoge Hoenderberg - in 1999 werden de bewoners overgeplaatst naar andere azc's, maar ongeveer vijftien afgewezen asielzoekers kregen geen nieuwe opvang meer. De SNOV (Stichting Noodopvang Vluchtelingen Nijmegen) kon het grote aantal uit Groesbeek niet opvangen, waarna een zoektocht begon naar noodplekken in Nijmegen en omgeving. In deze context kwam in april 2000 Stichting Gast tot stand. Een gedreven bestuur onder voorzitterschap van Frans Houtbeckers ging de kar trekken, samen met de meeste vrijwilligers van de vluchtelingenwerkgroep azc-Groesbeek, onder wie twee ervaren juristen voor de rechtsbijstand.

De gemeente Nijmegen stelde een kantoorruimte ter beschikking in de leegstaande kazerne aan de Groesbeekseweg. Met behulp van twee werkervaringsplaatsen en al snel zo'n twintig vrijwilligers kon er vijf dagen per week een kantoor en ontmoetingsruimte in bedrijf worden gehouden, als basis voor de saamhorigheid, begeleiding, contacten en al het uitvoerende werk. Stichting Gast werd ook landelijk bekend en raakte vervlochten met de opvang in andere steden in Nederland. Het aantal gasten nam geleidelijk toe tot ongeveer veertig halverwege 2002. Dat waren vooral gezinnen met kinderen, ouderen en getraumatiseerden met fysieke en psychische problemen. Frans Houtbeckers: 'Het werk was niet eenvoudig, er kwam veel op ons af.'

Groter netwerk

Gast zocht naar uitbreiding van haar netwerk. Dit was hard nodig vanwege de toename van het aantal opvangplekken en de steeds hogere budgetten voor huisvesting, leefgeld, schoolgeld voor de kinderen, Nederlandse taallessen en het benodigde geld voor medicijnen, juridische procedures en de noodzakelijke reizen naar advocaten en rechtbanken. Zo schoten tientallen protestantse en katholieke kerken en kloosters in Nijmegen en omstreken te hulp met wekelijkse gebedsintenties en materiële hulp en opbrengsten van collectes. Ook hielpen ze met de verspreiding van informatie en opvangplekken. De kraakbeweging hielp mee met ondersteuning

van acties en met gratis opvangplekken, tijdelijk of blijvend. Stichting Overal en Basta boden materiële en financiële hulp, bijvoorbeeld via de grote paasrommelmarkten van Basta in de Refter. Daarnaast kon Gast steunen op de zorgnetwerken van SNOV en VluchtelingenWerk, denk aan de toegang tot de GGZ en GGD, de ziekenhuizen, het maatschappelijk werk, en tot de jeugdzorg en de huisartsen. De daklozenopvang zette de deuren open in De Hulzen, de nachtopvang en het straatpastoraat. En dan was er nog steun van de Waalboog (voor ouderen), STEP (voor Nederlandse taallessen) en van de universiteit en de HAN (voor ondersteuning van vrijwilligers en stagiaires). Het netwerk werd steeds rijker, met Amnesty Nijmegen, het Centrum voor Ontwikkelingssamenwerking (COS), het COC en Villa Lila, de zelforganisaties van vluchtelingen uit verschillende landen van herkomst, Colourfull City, Orchestra, Music Meeting, Klatteredatsch, muzikanten, fotografen, dichters en politici. Een tiental winkels bood voedsel aan waarvan de houdbaarheidsdatum was verstreken. Ook andere organisaties, instellingen en particulieren steunden het werk van Gast.

Frans Houtbeckers blikt terug: 'Bij dat alles waren de gasten zelf nauw betrokken. Bij de paasrommelmarkten van Basta hielpen ze mee met folderen, spullen ophalen en sorteren, inrichten, verkopen en opruimen. Ook kwamen ze in touw voor de inrichting van plekken, en voor schoonmaken en schilderen. Zij bemensten de voedselacties en waren vroeg in de morgen in het Goffertpark voor de Gaststand met Koninginnedag.' Frans wijst verder op de deelname van de gasten aan de vele politieke acties en manifestaties. 'Want het was hún zaak. Zo ontstond er een gevoel van verbondenheid bij de vluchtelingen, de vrijwilligers en de betrokkenen.' Frans kijkt terug op een sfeer van solidariteit bij Gast: 'Een inzet om niemand in de steek te laten en altijd te zoeken

naar oplossingen en perspectieven, elke dag laten zien dat we er zijn: dát kenmerkte Gast in de beginjaren, en hopelijk nog steeds.'

Generaal Pardon

In 2006 kreeg een deel van de gasten een verblijfsvergunning vanwege het generaal pardon. Op grond van het grote psychische en lichamelijke leed werd vaak een medisch pardon verleend aan deze groep. In 2007 kwamen er weer meer mensen bij Gast die aanklopten om hulp, omdat ze niet onder de pardonregeling vielen. In 2009 werd vanuit landelijk beleid de druk op de terugkeer van afgewezen vluchtelingen geïntensiveerd, met steeds vaker een beroep op de vreemdelingenbewaring, met als doel de mensen uit te zetten. Omdat dit door veel landen van herkomst niet werd gefaciliteerd, kwamen zij na vele maanden bewaring weer op straat te staan, met als mededeling dat het hun eigen verantwoordelijkheid was om binnen enkele dagen Nederland te verlaten. Omdat dit zonder papieren vrijwel onmogelijk is, waren ze dan opnieuw aangewezen op noodopvang.

Het laatste relatief goede nieuws was in 2013 het 'kinderpardon', een regeling die in 2019 weer werd afgeschaft, samen met de discretionaire bevoegdheid van de staatssecretaris om in schrijnende zaken een vergunning te verlenen. De huidige rechtse opmars in de politiek helpt niet mee, zegt algemeen coördinator Charlotte van Tuyl. 'Er zijn plannen om illegaliteit strafbaar te stellen. Daar moeten we ons tegen blijven keren.'

Werken aan de toekomst

Stichting Gast kan tegenwoordig gemiddeld vijftientwintig mensen opvang bieden. Daarnaast worden jaarlijks rond vijftig mensen via het spreekuur ondersteund met praktische hulp, zoals toegang tot medische zorg en juridische begeleiding, vergoeding van noodzakelijke kosten, voedsel en kleding en doorverwijzing naar andere hulporganisaties. Daarbij richt Gast zich de afgelopen jaren in het bijzonder op twee doelen: werken aan een toekomstperspectief, én bevordering van het maatschappelijk bewustzijn en solidariteit onder de bevolking. Elke gast maakt een doelgericht plan van aanpak, waaraan ze met ondersteuning van een gastbegeleider gaan werken. Met inzet van presentaties, empowerment-trainingen, culturele en sportieve activiteiten en toegang tot educatieve cursussen komen mensen weer in beweging. Stichting Gast heeft zelf een fietsenwerkplaats, een naaiatelier en een moestuin die samen met gasten onderhouden worden. Charlotte kan ook anno 2024 nog steeds wijzen op een mooi netwerk waarin Stichting Gast samenwerkt om de gasten een perspectief te bieden. Zo biedt het Huis van Compassie veel activiteiten en leermogelijkheden, geeft STEP nog steeds Nederlandse taallessen en kan een beperkt aantal gasten terecht bij ROC Nijmegen, dat elk jaar toegang biedt tot een aantal vakopleidingen. Daarnaast zijn er de initiatieven om samen te sporten, naar de film te gaan of muziek te maken. 'Opvang regelen blijft natuurlijk heel belangrijk', zegt Charlotte, 'maar het is zeker zo belangrijk dat mensen meedoen in de samenleving en een perspectief hebben op

een toekomst. Activiteiten bieden mogelijkheden voor ontwikkeling en ontmoeting, of helpen om gewoon een aantal uren weg te zijn van alle stress.'

Solidariteit

Stichting Gast mengt zich in het publieke en politieke debat in Nijmegen en spreekt zich uit voor mensenrechten voor iedereen, ook als mensen geen documenten hebben. Zo laat Gast zich zien op publieke evenementen in Nijmegen, zoals de vrijmarkt op Koningsdag, de Nacht van de Vluchteling en de Vierdaagsefeesten. Daarnaast organiseert Stichting Gast lezingen en presentaties in de stad over vluchtelingen en het leven zonder verblijfsrecht.

'We willen de draagkracht in de samenleving sterker maken, zodat onze gasten daarop kunnen steunen', aldus vat Charlotte deze inzet samen. 'Dit ook om mensen te stimuleren onderdak aan te bieden, of om mee te doen als vrijwilliger. Er blijven altijd gedreven mensen nodig die zich inzetten voor onze stichting.' Een droom van Charlotte is dat niet alleen de bewoners van de stad zich voor Gast inzetten, maar dat ook de gemeente Nijmegen zich meer uitspreekt en zich inzet voor ongedocumenteerde mensen die in Nijmegen leven. In andere landen bieden sommige steden een wenkend perspectief: zij nemen op gemeentelijk niveau politieke besluiten die mensen zonder papieren bescherming en veiligheid bieden, bijvoorbeeld tegen het ingrijpen van de vreemdelingenpolitie, of met regelingen die deze mensen net zoveel rechten geven als andere inwoners van de stad. Charlotte: 'Hoe mooi zou het zijn als de gemeente Nijmegen zich hiervoor uitspreekt en daarmee Stichting Gast overbodig maakt?'

ILLEGAAL

Ze zijn onzichtbaar, schaduwen op straat;
ze zijn onzichtbaar, ze mogen er niet zijn, maar komen wel bij me binnen,
raken me met hun verhalen, angst en verdriet zijn verstaanbaar in alle talen,
want een mens is een mens met of zonder papieren.

Ze staken stiekem de Styx over in gammele bootjes; oorlog en ellende
achterlatend, wanhopig op zoek naar hoop, naar veiligheid, een toekomst, naar
een land dat hen een helpende hand, een leven kan geven; het beloofde land over
de zee en achter de hekken, de muur van onverschilligheid.

Ze klopten aan en kwamen binnen; onwelkom want asielzoeker, vreemdeling,
gekleurd, moslim zeker of Arabier; wat moet dat hier?, ben je gemarteld of alleen
vervolgd?, hoe vaak werd je verkracht en vermoord?, ze worden verhoord maar
niet geloofd, kun je dat bewijzen?, met documenten?; hun wonden moeten zwart
op wit staan om rood te mogen bloeden.

En dan begint het lange wachten in ledigheid; de tijd van onzekerheid tussen
hoop en vrees, tussen wal en schip, ellenlang slepende juridische en bureau-
cratische procedures die langzaam verzanden zonder land in zicht; gelukszoeker,
daar is de deur!

De deur naar een uitzichtloos, rechteloos leven in een onveilige, vijandige
omgeving; de deur naar een naamloos bestaan in de marge, in de schaduw, het
schemergebied tussen de regels die je bestaan zowel ontkennen als verbieden;
onzichtbaar, ongedocumenteerd, illegaal.

Ze mogen er niet zijn maar zijn er wel; ze kloppen bij me aan voor onderdak,
voedsel, kleding, zorg en medemenselijkheid, ze kloppen aan en komen binnen,
machteloos plak ik een klein pleistertje op open wonden en hoop dat het wat
helpt, geprivilegieerd als ik ben heb ik toch weinig meer te bieden dan een laatste
strohalm.

En een luisterend oor, een plek waar je weer mens mag zijn, je naam genoemd
wordt en je wordt gezien, een uitgestoken hand in een ongestuurd land; klop en
kom binnen, eet, drink, praat, lach, huil, dans en leef met mij, mijn broeder, zuster,
mijn medemens met of zonder papieren; illegaal?; geen mens is illegaal!

Jack Stoop

Anny Horstink HET GEVOEL DE MOEITE WAARD TE ZIJN

Via het welzijnswerk voor migranten en het vluchtelingenwerk kwam Anny Horstink (1941) terecht bij Stichting Gast. 'Hier kan ik gelukkig direct werken met mensen uit de doelgroep.'

'Ik ben actief geweest in de medische en juridische werkgroep van Gast en heb vandaaruit contacten met artsen, hulpverleners en advocaten onderhouden. Ook heb ik al vrij snel de persoonlijke begeleiding op mijn schouders genomen, nu nog van twee kwetsbare personen.'

'Werken voor Gast is zeer inspirerend. We werken voor mensen die zonder Gast tussen wal en schip terecht zouden komen, zonder ergens een vaste voet aan de grond. Heel schrijnend. Geen papieren, geen toekomst: het klinkt misschien rechtvaardig, maar het is heel onmenselijk. Ik zal tot zo lang ik kan me blijven inzetten voor Gast, en dat zeg ik ook nu ik boven de 80 jaar ben. Ik help hiermee anderen, en voor mezelf geeft het een extra zin in het leven. Neem een van de personen die ik begeleid, die stond afgelopen zondag ineens voor de deur. Helemaal in de put, somber en moedeloos. Ik liet hem binnen, we hebben een heel goed gesprek gehad. Ik vraag dan altijd aan

'Door een doolhof van regels dreigen onze gasten tussen wal en schip te raken. Gast biedt hen een meerpaal waaraan ze zich vast kunnen klampen.'

de mensen die ik begeleid: wat wil je zelf, wat kun je zelf. Er kwam een nieuw plan op tafel, stap voor stap door die jongen zelf uitgedacht. Dat vind ik fantastisch. 'Dat komt door jou', zei hij na afloop. Daar word ik blij van. Als ik niet meer zoals op die zondag de deur kan open zetten, moet ik ophouden.

'Er zijn als het nodig is'

'Je moet er zijn als het nodig is, maar wel op zekere afstand. Vrienden hoef je niet te worden. Je moet niet alle problemen willen oplossen, wel meedenken over de problemen waar je wat aan kunt doen. Vergelijk het met de hulp die je kunt bieden aan je eigen kinderen. Je kunt hun leven niet tot het jouwe maken. Maar wel kun je nagaan, als er problemen zijn, of je een onderscheid aan kunt brengen: met dit kan ik je helpen, met het andere niet. Dat is een oefening die nooit ophoudt. Het is de kunst van het afstand houden waar het nodig is.

'Natuurlijk raak je ook betrokken bij het leven van deze mensen, zoals met het leven van een Somalische man van boven de 50 die ik al jarenlang begeleid. Je kunt je helemaal gek laten maken door procedures waar hij in vastloopt. De IND blijft maar beweren, op grond van accentonderzoek, dat hij uit het noorden van Somalië komt, waar het veilig is. Maar hij komt uit het midden van het land, en zo blijven ze in kringetjes lopen. Ik kijk naar wat we kunnen aanpakken. Hij volgt taallessen en heeft in het fietsproject gewerkt. Nu zorgt hij zelf voor een andere jonge vluchteling. Zo krijgt hij ondanks al dat gedoe met de instanties toch het gevoel de moeite waard te zijn.

'Het zou goed zijn als bij Gast meer oudere vrijwilligers met relevante werkervaring komen. Er zijn vooral studenten en andere heel gemotiveerde jongeren, heel goed dat ze er zijn, maar ze hebben aanvankelijk begeleiding nodig.

Als je op leeftijd bent, heb je een uitgebreider netwerk waarop je kunt terugvallen, en heb je in je werkzame leven veel ervaringen opgedaan. Dat wens ik Gast toe: een mooie mix van jong en oud die samenwerken. Je hoeft niet zo oud te zijn als ik, maar iets meer ouderen zou fijn zijn.'

MAG IK IETS VRAGEN?

Wat is thuis voor jou?

Een plek waar ik me veilig voel en waar de mensen van mij houden ... Where there is love ... Een plek van vrede en rust ... Cooking traditional food ... Een heilige plek, als het netjes, schoon en rustig is ... When you are comfortable with your family ... When I feel relaxing and comfortable, not worried about anything

Isa 'LIVE IS A RACE, TRY TO WIN'

Isa (1999), afkomstig uit Afghanistan, provincie Uruzgan, heeft een groot taalgevoel. 'Als ik meerdere talen kan spreken, ben ik meer personen dan met één taal.' Zijn stand van talen op dit moment: Dari, Pashtun, Engels, Nederlands en 'ik leer wat Arabisch'. Isa is kapper in Nijmegen, heeft een woning, vrienden, vindt betekenis in vrijwilligerswerk en volgt de opleiding *Social Work*. De op-somming lijkt normaal, maar vergde heel veel van zijn doorzettingskracht.

'In mei 2016 kwam ik naar Nederland. Eind 2017 was ik afgewezen, mocht niet blijven. Ik zocht hulp, kwam bij Stichting Gast en VluchtelingenWerk terecht: eerst was er geen plek voor mij, ik sliep buiten omdat ik niet in de daklozenopvang wilde tussen verslaafde mensen. Gelukkig kon ik na een paar maanden op straat één maand in een kamer bovenin het pand van Stichting Gast verblijven. Opnieuw ging ik de procedure in, ditmaal met hulp van VluchtelingenWerk en Stichting Gast. Het duurde lang. Hulpverleners, advocaat. De onzekerheid en de stress waren groot. Ik mocht in een kamer van Stichting Gast in de binnenstad gaan wonen. Dat gaf zoveel rust! Niet langer dakloos, van hot naar her, aldoor bang zijn.

'In 2021 had ik opnieuw een interview met de IND en ook nu was de beslissing negatief. Een vrouw bij VluchtelingenWerk bekeek mijn dossier en volgens haar sprak dit boekdelen. Via haar is de procedure opnieuw bekeken en later dat jaar kreeg ik alsnog mijn verblijfsvergunning. Die leek zomaar uit de lucht te komen vallen. Met die status op zak kreeg ik ook heel snel een woning.'

Sprookje? Tussen de regels van zijn relaas door vertelt Isa een tweede verhaal, van kracht en zelfregie, maar ook van conflict, wanhoop en vooral veel stress. 'De stress

Femke (Klinkercollectief) 'Wij staan net als Gast voor wederzijdse hulp en solidariteit'

Politiek café de Klinker is de ontmoetingsruimte van de Grote Broek. Het is een biologisch en veganistisch eetcafé waar vergaderingen, info-avonden en filmvertoningen plaatsvinden. De Klinker wordt gerund door vrijwilligers en met de winst worden acties en projecten door het hele land gesteund. Femke werkt nu zeven jaar bij de Klinker, hen doet de boekingen voor events en treedt dan ook op als gastmens. Een van die events is het wekelijkse Gastcafé dat Stichting Gast hier al jaren organiseert. 'Ik ken Gast al sinds de tijd dat het Gastcafé nog op woensdagmiddag was en ik bezig was met de voorbereidingen van het soepcafé op woensdagavond' vertelt hen. 'De samenwerking met het soepcafé was erg leuk, maar het werd er wel wat te druk door. Het samen koken met gasten was heel

gezellig, maar nu het Gastcafé op maandag is, samen met het naaicafé en het kapperscafé, is er wel meer ruimte om te *socializen* met mensen.' Na het eten worden vaak activiteiten zoals info-avonden en gastvergaderingen gepland waar zowel gasten als vrijwilligers bij kunnen zijn. 'Hierdoor is de eindtijd soms wat abrupt en is er minder ruimte voor nakletsen, dat is begrijpelijk maar wel jammer.' De samenwerking met Gast ervaart Femke als prettig. 'Het is soms wel wat druk en ook wel eens gedoe over opruimen en afwassen, maar dat hoort erbij als je met meerdere groepen een ruimte deelt.' De Klinker steunt Stichting Gast graag. 'We staan net als Gast voor wederzijdse hulp en solidariteit'.

is in mij gaan zitten. Mijn hoop dat die van me zou afvallen nu ik een verblijfsvergunning en een huis heb, bleek helaas niet bewaarheid. Ik heb veel nachtmerries. Mij verhouden tot deze cultuur vind ik ingewikkeld.'

Oorlog heeft een diep spoor getrokken. 'De vriendschappen die ik met andere Afghanen heb zijn belast met dezelfde stress die ik ervaar. Ik voel me té verantwoordelijk, maak mij snel om iets zorgen, blaas kleine problemen in mijn hoofd enorm op.' Het valt hem overigens op dat Afghanen die op jonge leeftijd, zeg peuterleeftijd, hierheen zijn gekomen, minder last van deze stress hebben dan de mensen die op latere leeftijd kwamen. 'Misschien hebben ze beter leren omgaan met de samenleving hier.'

'Mij verhouden tot deze cultuur vind ik ingewikkeld.'

Om de stress het hoofd te bieden, ontwikkelde Isa een strategie, dwars door alle onzekerheid en angst heen. 'Ik moet bezig zijn. Dus ging ik verschillende cursussen volgen. Bijvoorbeeld die van kapper. Ik deed vrijwilligerswerk in het Huis van Compassie, ging knippen in het Repair Café, Nederlandse taal leren bij STEP. Ik kwam altijd opdagen. Ik begon van Nijmegen te houden. Maar vooral moet ik niet binnen gaan zitten, dan kom ik te veel in m'n hoofd. Mijn motto in het leven is niet voor niets: *live is a race, try to win*. Anders gaat het leven het winnen van jou.' Inmiddels is Isa aan het werk als kapper. Hij oriënteert zich op een volgende stap. 'Ik ga de opleiding *Social Work* volgen. Ik ben sociaal en vind contact met mensen leuk.'

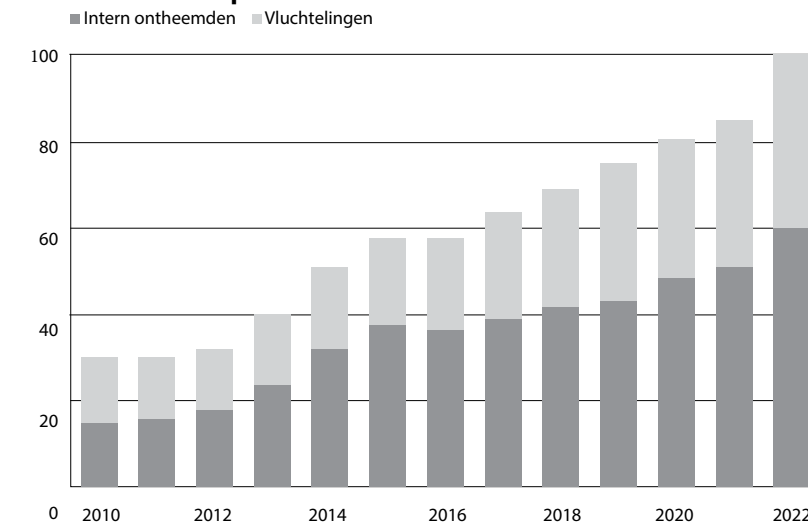
FEITEN EN CIJFERS OVER VLUCHTELINGEN

Door de politiek en in de media wordt vaak het beeld geschetst dat Nederland en Europa overspoeld worden door een 'tsunami' aan vluchtelingen en dat dit een onoverkomelijk probleem vormt. Hieronder staan de officiële cijfers met betrekking tot vluchtelingen en die geven een heel ander beeld.

Hoeveel vluchtelingen zijn er wereldwijd?

Het laatste decennium is het aantal vluchtelingen sterk gestegen. Onderstaande afbeelding laat zien dat in 2010 circa 30 miljoen mensen op de vlucht waren (0,46 procent van de wereldbevolking). In 2022 was dit aantal gestegen tot 108,4 miljoen (1,4 procent van de wereldbevolking). Hieronder waren 44,4 miljoen (41 procent) kinderen. Het aantal mannen en vrouwen op de vlucht is ongeveer gelijk, 52 om 48 procent

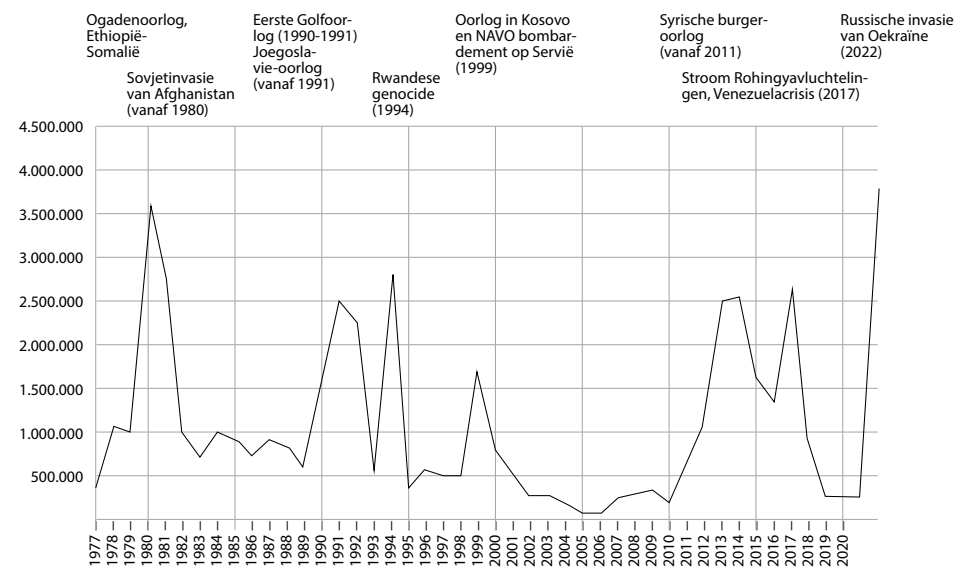
Aantal mensen op de vlucht 2022

Er is een duidelijke relatie tussen vluchtelingenstromen en oorlogsgeweld in de wereld. De afbeelding op de volgende pagina laat zien hoe tijdens diverse oorlogen het aantal vluchtelingen fluctueert. Het aantal vluchtelingen wereldwijd schommelt mee met het aantal oorlogen in de wereld en met de omvang van de wereldbevolking. De meeste van deze vluchtelingen komen uit drie landen: Syrië, Afghanistan en Oekraïne (respectievelijk 19, 16 en 16 procent). Met serieuze internationale inspanningen om in deze landen de vrede en veiligheid terug te brengen, valt veel ellende op te lossen en te voorkomen (bron UNHCR, 2022).

Internationale vluchtelingenstromen 1977-2022 (cijfers UNHCR)

Ult: Hein de Haas, Hoe migratie echt werkt

Hoe belangrijk is de 'eigen regio' als opvang van vluchtelingen?

Van de 108,4 miljoen vluchtelingen wereldwijd zijn 62,5 miljoen mensen binnen het eigen land gevlucht (57,7 procent). Nog eens 32,1 miljoen mensen (29,6%) naar een buurland. Van alle vluchtelingen wordt dus het overgrote deel (87,3 procent) opgevangen in de 'eigen regio'. Slechts 12,7 procent van alle vluchtelingen vlucht verder dan het buurland en nog geen 5 procent van het totaal aantal vluchtelingen wereldwijd vraagt officieel in een ander land asiel aan.

Een probleem bij opvang in de 'eigen regio' is dat de meeste vluchtelingen uit de armere regio's van de wereld komen. Ongeveer één op de vijf vluchtelingen wordt opgevangen door de armste landen en nog eens 56 procent door zogenaamde 'midden inkomens landen'. In totaal wordt zo'n driekwart van de vluchtelingen opgevangen in 'ontwikkelingslanden', de rijkste delen van de wereld nemen het laatste kwart voor rekening.

In het rijtje met landen die de meeste vluchtelingen opnemen staat maar één rijk westers land, namelijk Duitsland met 2,1 miljoen vluchtelingen. De andere landen zijn Turkije (3,6 miljoen), Iran (3,4 miljoen), Colombia (2,5 miljoen) en Pakistan (1,7 miljoen). Als je kijkt naar welke landen de meeste vluchtelingen per inwoner opvangen, staat er geen enkel rijk land in het rijtje. Die lijst wordt aangevoerd door Aruba waar één op de zes inwoners vluchteling (uit Venezuela) is, op de voet gevolgd door Libanon met één vluchteling op zeven inwoners. De rest van de top-5: Curaçao (één op veertien), Jordanië (één op zestien) en Montenegro (één op negentien) (cijfers UNHCR).

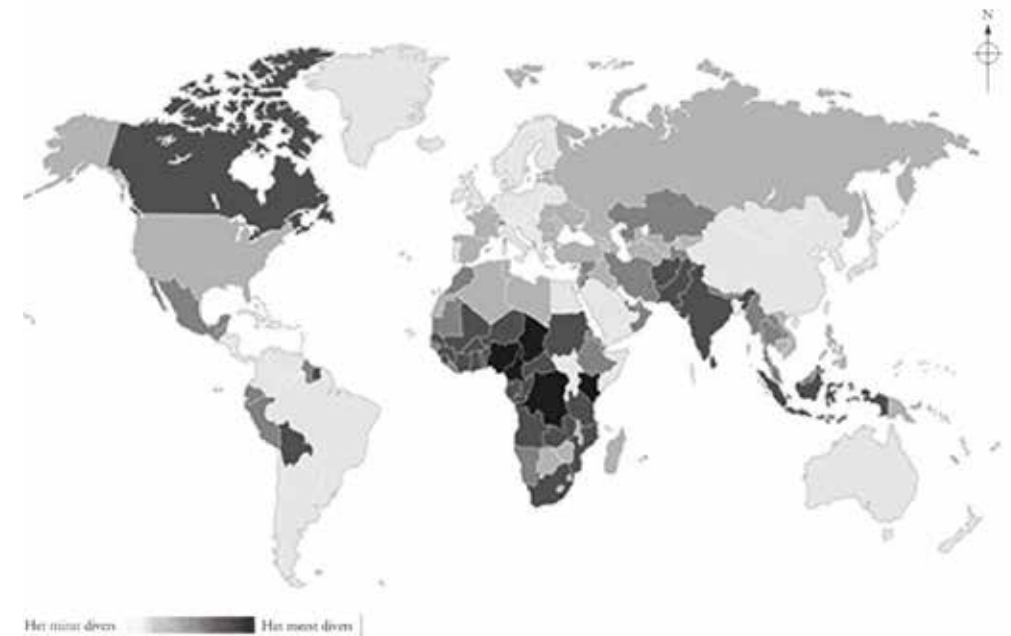
Hoeveel vluchtelingen komen er naar Europa?

In 2022 vroegen in de Europese Unie 884.985 mensen asiel aan. Een kwart van deze mensen was afkomstig uit Syrië en Afghanistan. De meeste asielaanvragen worden gedaan in Duitsland, Frankrijk, Spanje en Oostenrijk, Nederland staat op de zesde plaats qua aantal asielaanvragen. Overigens wordt 88 procent van de asielaanvragen in Europa gedaan in slechts 9 van de 27 EU-landen. Een eerlijkere verdeling over de EU lidstaten is mogelijk.

Van alle asielaanvragen waarover in 2022 in Europa een beslissing is genomen, houdt het aandeel goedkeuringen en afwijzingen elkaar in evenwicht (49 om 51 procent). Dit betekent dat er in 2022 310.475 mensen erkend zijn als vluchteling, dus slechts 0,07 procent van alle 446,8 miljoen inwoners van de EU (cijfers Eurostat).

Hoewel het soms anders wordt ervaren, laat onderstaande afbeelding zien dat Europa cultureel alles behalve divers is, zeker in vergelijking met andere delen van de wereld.

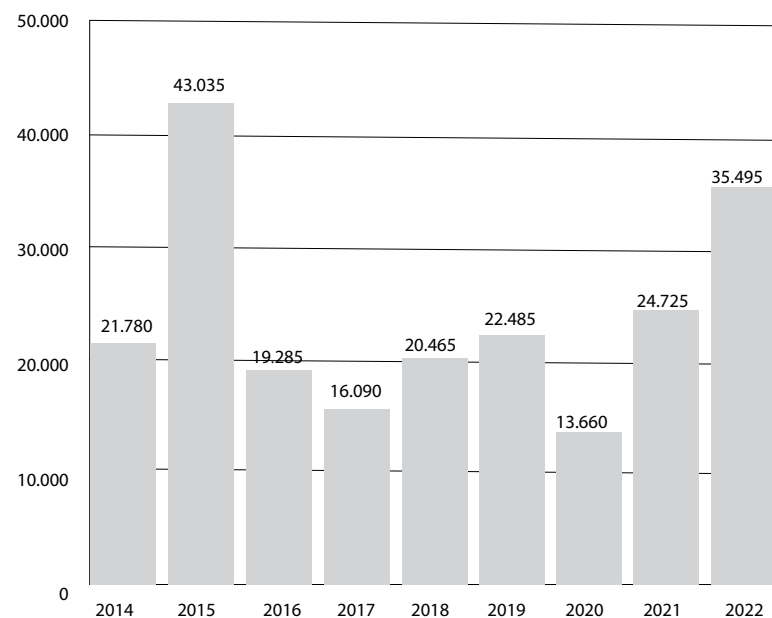
Culturele diversiteit wereldwijd Bron: *Hoe migratie echt werkt, de Haas, 2023.*

Hoeveel vluchtelingen komen er naar Nederland?

In 2022 vroegen in Nederland 47.991 mensen asiel aan (totaal van de eerste, opvolgende en nareisaanvragen). De meesten van hen komen uit Syrië (42 procent), Turkije (8 procent), Afghanistan en Jemen (beide 6 procent). Van deze asielzoekers is 83,3 procent man en 16,7 procent vrouw. Het aantal kinderen is 8.850 (18,4 procent). Hiermee ontvangt Nederland 5,4 procent van het aantal asielaanvragen in de EU (cijfers CBS Statline). Hieronder een grafiek met het aantal asielaanvragen in Nederland tussen 2014 en 2022. De cijfers wijken iets af omdat de UNHCR alleen de eerste aanvraag telt.

Aantal asielaanvragen in Nederland per jaar (2014-2024)

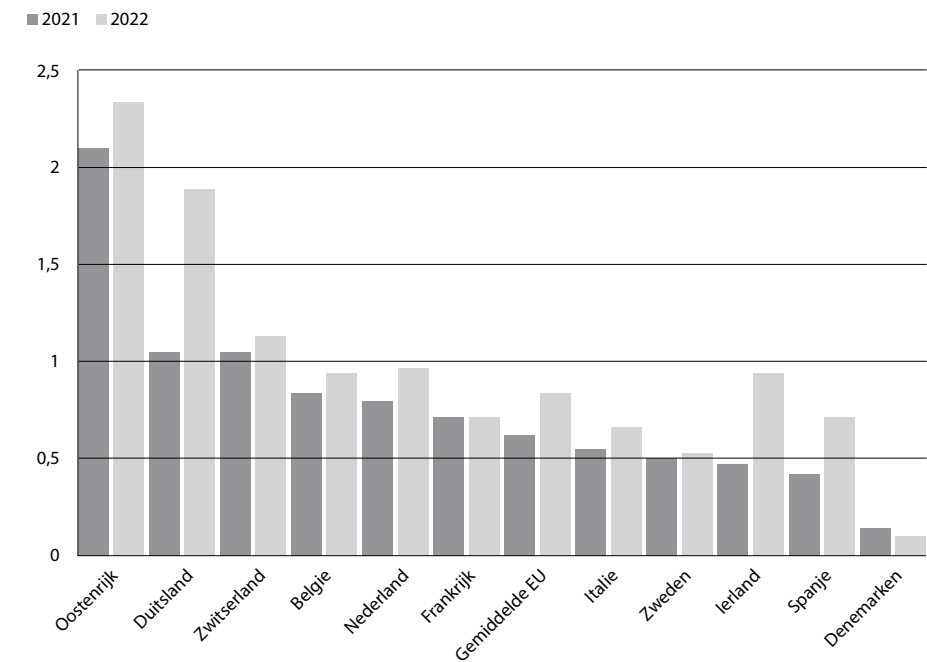

Bron: Eurostat

Van al deze asielaanvragen werd 87,2 procent door Nederland erkend als vluchteling en 12,8 procent afgewezen. Het overgrote deel van de mensen die asiel aanvraagde loopt in het land van herkomst aantoonbaar grote risico's op vervolging en/of foltering (82,1 procent) of zijn om humanitaire redenen (5,1 procent) als vluchteling erkend.

Hiermee verleende Nederland in 2022 asiel en bescherming aan circa 41.848 mensen. Met minder dan één vluchteling per tienduizend inwoners behoort Nederland tot de middenmoot in de EU.

Verleend aantal verblijfsvergunningen aan asielzoekers per 1000 inwoners

Bron: Eurostat

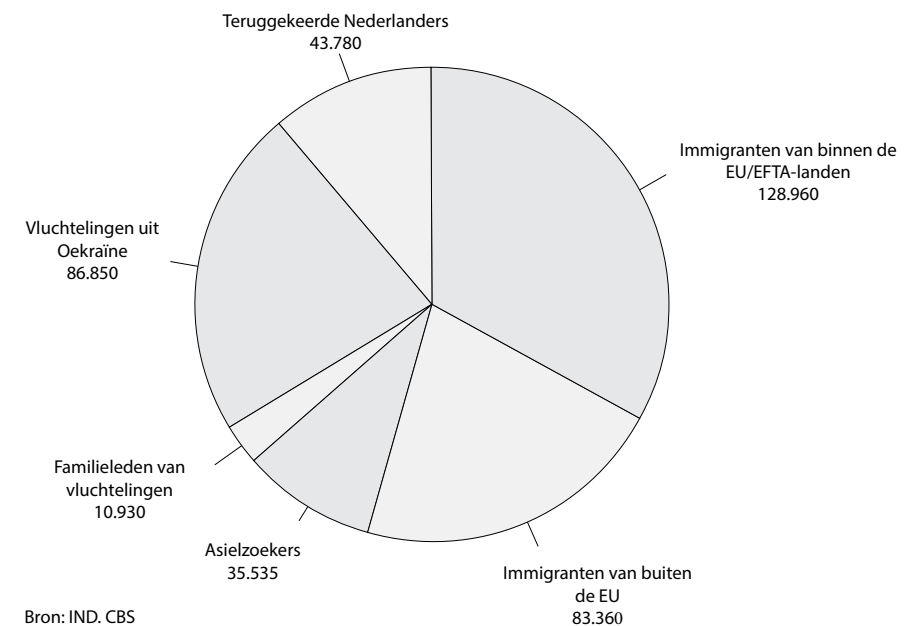

Andere vormen van migratie

Onderstaande figuur geeft een beeld van de immigratiestromen naar Nederland in 2022. Hieruit blijkt dat de groep asielzoekers en hun familieleden een relatief klein deel (11,9 procent) vormen van de mensen die jaarlijks naar Nederland immigreren. De grootste groep bestaat uit arbeids-, huwelijks- of studiemigranten van binnen (33,1 procent) en buiten (21,4 procent) de EU. Tegenover deze instroom van 389.415 personen in 2022 stond een uitstroom van 177.467 mensen uit Nederland als emigrant.

Immigratie naar Nederland in 2022

Hoeveel vluchtelingen wonen er in Nederland?

Eind 2022 telt Nederland 218.457 vluchtelingen. Dit zijn mensen die in het verleden al erkend zijn als vluchteling (64,7 procent) en mensen die recent uit Oekraïne zijn gevlucht en geen asiel hoeven aan te vragen (35,3 procent). Hiernaast wachten nog 31.594 mensen in azc's op de beslissing over hun asielaanvraag. Bij elkaar zijn dat 250.051 mensen, dat is 1,4 procent van de Nederlandse bevolking (cijfers UNHCR).

Een deel van deze mensen wordt door de meesten mensen niet meer als vluchteling beschouwd omdat ze al lang geleden naar Nederland gevlucht zijn, bijvoorbeeld

vanwege de Russische inval in Hongarije in 1956 of voor de oorlogen in voormalig Joegoslavië in de jaren 90. Zij zijn inmiddels al lange tijd hier en veelal volkomen geïntegreerd.

Hoeveel mensen zijn er zonder verblijfsvergunning in Nederland?

Het aantal mensen dat ongedocumenteerd, zonder geldige verblijfsvergunning, in Nederland leeft, is niet precies bekend. Omdat deze mensen constant het risico lopen opgepakt en in vreemdelingenbewaring gezet te worden, leven zij veelal onder de radar en buiten het zicht van de overheid en hulporganisaties. In 2020 heeft het Wetenschappelijk onderzoek- en documentatiecentrum (WODC) van het Ministerie van Justitie en Veiligheid op basis van onderzoek geschat dat er tussen de 23.000 en 58.000 mensen ongedocumenteerd in Nederland verblijven. Dit zijn bijvoorbeeld uitgeprocedeerde asielzoekers, staatlozen, mensen wier verblijfsvergunning is verlopen of arbeidsmigranten die nooit een verblijfsvergunning hebben aangevraagd. Dat is tussen de 0,01 en de 0,03 procent van de Nederlandse bevolking, tussen de één en drie op tienduizend mensen.

Het gaat bij deze groep om mensen die doorgaans tientallen jaren in Nederland verblijven, soms wel dertig of veertig jaar. Ze hebben weinig rechten, geen officieel adres, geen of weinig recht op opvang, geen zorgverzekering, ze mogen niet werken en hebben geen recht op sociale voorzieningen. Ze hebben wel recht op medische basiszorg en de zorgverlener kan de kosten hiervoor declareren bij het Centraal Administratiekantoor (CAK).

In 2017 publiceerde het CAK de gegevens van 12.894 ongedocumenteerde mensen waarvoor zorgkosten waren gedeclareerd. Op basis van deze cijfers kunnen we inschatten dat de groep ongedocumenteerden in Nederland ongeveer evenveel mannen als vrouwen telt (51 om 49 procent). De leeftijden lopen uiteen van 0 tot 108 jaar, waarbij 20 procent jonger is dan 25 jaar en ongeveer een derde ouder dan 45. Ongedocumenteerden zijn een heel diverse groep qua nationaliteit, de meesten komen uit Marokko, Syrië, Turkije, Armenië en Suriname (respectievelijk 6,4 - 4,1 - 3,6 - 3,6 en 3,4 procent).

Geraadpleegde Literatuur

Hein de Haas (2023) *Hoe migratie echt werkt; het ware verhaal over migratie aan de hand van 22 mythen*.

Linda Polman (2019) *Niemand wil ze hebben; Europa en zijn vluchtelingen*.

UNHCR (2023) *Global trends in forced displacement in 2022*.

VWN (2023) *Vluchtelingen in getallen 2023*.

<https://www.unhcr.org/nl/wie-we-zijn/cijfers>

Gast helpt, help Gast!

Stichting Gast helpt ongedocumenteerde vluchtelingen, maar heeft hiervoor zelf ook hulp nodig. Hieronder lees je wat jij kunt doen.

Donaties

Stichting Gast krijgt amper subsidie en is daarom afhankelijk van giften, donateurs en fondsen. Allerlei organisaties dragen Stichting Gast een warm hart toe. Zo zijn er regelmatig rommelmarkten, benefietconcerten en persoonlijke feestjes, waarvan de opbrengst wordt geschonken aan Gast. Onze dank daarvoor is groot. *Als jij ook wilt helpen, kun je ons steunen met een eenmalige, maandelijkse of jaarlijkse donatie.*

Meld je aan als vrijwilliger

Stichting Gast draait op de inzet van vrijwilligers. Of het nu is voor de begeleiding van onze vluchtelingen, de organisatie van activiteiten, de bezetting van ons bureau of voor het bestuurswerk, we zijn altijd op zoek naar versterking. Dat kan structureel, bijvoorbeeld wekelijks, maar ook incidenteel. *Wil je ons en onze Gasten ook helpen? Meld je dan aan als vrijwilliger!*

Huisvesting

Voor het huisvesten van onze Gasten zijn wij regelmatig op zoek naar meer tijdelijke woonruimte voor alleenstaanden, moeders met kinderen of gezinnen. Soms voor twee of drie weken en soms voor enkele maanden of langer. Een leegstaande etage of vakantie-woning: alles is welkom. Een onkostenvergoeding is bespreekbaar.

Ook huisraad, zoals werkende koelkasten en wasmachines, eettafels en stoelen, zijn regelmatig gevraagd. Er is vaak ook behoefte aan linnengoed, zoals keukendoeken, handdoeken, hoelakens en dekbedovertrekken. *Als je dus woonruimte beschikbaar hebt of op het punt staat huisraad te vervangen, neem dan vooral contact met ons op!*

Hamid 'GELUKKIG ZIJN ER GOEDE MENSEN'

Al bijna dertig jaar woont de uit Iran gevluchte Hamid (1973) in Nederland, bijna de helft ervan als asielzoeker zonder papieren. 'Dertien jaar! Juist de dertien jaar in de kracht van je leven. De pijn daarover blijf je altijd voelen.' Inmiddels heeft hij zich opgewerkt als monteur bij het Apeldoornse bedrijf Linthorst Techniek, en biedt hij ruimte aan nieuwe gasten. 'Niemand moet op straat hoeven slapen.'

Hamid ontvangt thuis in zijn appartement in Hatert, uitkijkend op de boten op het Maas-Waal Kanaal. Een slaapmat ligt op de vloer van zijn woonkamer, twee parkieten in een grote vogelkooi maken een immens kabaal. Hamid maant de beestjes tot stilte, onderbreekt het gesprek een paar keer voor de ontvangst van twee gasten, net als hijzelf gevlucht uit Iran, aan wie hij dolgraag steun wil bieden. 'Ik heb al heel lang twee of drie gasten onder mijn hoede. Je moet iets terug willen doen. Onbeschrijflijk hoe belangrijk zo'n Stichting Gast is. Niemand moet op straat hoeven slapen.'

Een park voor meisjes

Normaal gesproken op zo'n dinsdagmiddag zou Hamid sleutelen aan een verwarmingsketel bij mensen thuis. Fijn werk. De klanten, voor wie hij namens Linthorst in touw is, zijn altijd tevreden met zijn werk, hij is praatgraag en graag onder de mensen. 'Linthorst is mijn nieuwe familie.' Hamid revalideert van een hartaanval die hem eind december 2023 plotseling heeft getroffen. Twee dagdelen per week mag hij weer werken, naar verwachting over anderhalve maand alle dagen. Hij wijst op de buidel met tabak op zijn tafel. 'Moet ik eigenlijk mee ophouden, maar dat is moeilijk. Al in Iran begon ik met roken van het ene pakje Camel na het andere.'

Iran is zijn thuisland, waar hij geschiedenis studeerde aan de universiteit van Kashan, de oudste stad van het land en prachtig gelegen in het oosten van het land. Zijn besluit om te vluchten is mede ingegeven door zijn vader. 'Hij dacht dat ik in dit land nooit gelukkig zou kunnen worden.' Het probleem schuilt in het dagelijkse leven, de onvrijheid je te kunnen uiten, de politie die zijn vader naar het bureau roept omdat zoon Hamid zich weer in een park had vermaakt met een paar meisjes. Opmerkingen die je krijgt omdat je een T-shirt draagt met korte mouwen. En dat week in week uit.' Hamid memoreert de woorden van de politie aan zijn vader: 'Dit is een park voor meisjes, daar mag jouw zoon niet komen.' Dan kun je blijven roepen 'Dit is ook mijn land!', maar het maakt allemaal niks uit. Ik werd van al die inperkingen heel verdrietig. Ik ben gevlucht vanwege de vrijheid.

Het is 1995, Hamid is dan 21 jaar, als hij met zijn familie de knoop doorhakt en zijn vader omgerekend vijfduizend gulden op tafel legt voor een mensensmokkelaar. Zijn vader begeleidt Hamid in zijn eerste vluchtetappe, met het vliegtuig naar Maleisië. Daar ont-

vangt hij van een omgekochte beambte de reispapieren en een vervalst (Deens) paspoort, voor een vlucht naar Amsterdam. Hamid drinkt al in Maleisië gretig uit de beker van de vrijheid, zet het op een drinken, maakt plezier in de avonden. In Amsterdamervaart hij 'een heel spiritueel gevoel' als hij om half 11 's avonds landt op Schiphol. '7 juni 1995, ik weet het nog precies. Ik kom daar aan en zie voor de eerste keer het avondlicht, in Iran is het dan altijd al lang donker. Ik wist dat ik me vanaf dan moest klaarmaken voor het harde leven, maar het begon met dat prachtige licht. Het gaf hoop.'

De prijs van een verblijfsvergunning

Hamid landt op Schiphol, veel van zijn vrienden blijven in Iran. 'Die zitten nu met een dikke buik op de bank, zes jengelende kinderen om zich heen, thuis gekomen van weer een zware werkdag en vol chagrijn. Die moeten van zeven tot zeven werken voor een loon waar je nauwelijks je huur van kunt betalen. Hier is het honderd keer makkelijker.' Maar nog steeds denkt hij soms: was ik maar die man op die bank, want de prijs die hij voor de vrijheid heeft betaald is hoog, in veel periodes té hoog. 'Kun je je indenken dat ik naar zo'n leven in Iran kan verlangen!? Kun je nagaan hoe moeilijk het hier is geweest. Ik heb in Nederland veel zware jaren gehad. Ik heb nu wel een verblijfsvergunning, maar de prijs die ik heb betaald is duur.'

De zwaarte heeft veel kleuren en namen. 'Elizabeth Schmitz, Rita Verdonk, ik ken al die namen nog.' Schmitz was staatssecretaris voor Justitie in het eerste kabinet van Kok (1994-1998), Verdonk minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie in het

kabinet Balkenende II (2003-2006). Vooral Verdonk krijgt van Hamid de wind van voren, met onder haar gezag een aangescherpte identificatieplicht, en een volle vaart met het terugkeerbeleid. Dit laatste betekent dat de IND de asielzoekers aanzet tot een gesprek op ieders ambassade, om de papieren voor terugkeer te regelen. 'Krijg je 2.500 gulden mee om de eerste weken door te komen. Maar ik weigerde te gaan. Zegt de IND: dan sta je op straat. Het beleid was een zootje. Duizenden mensen werden afgewezen, konden niet terug, maar kregen hier geen vergunning. Ik voelde me letterlijk op straat gezet, net als al die anderen, jongeren, vrouwen, kinderen.' Er is die jaren onder Verdonk veel politiek krakeel over terugkeerders – met name naar Congo en Syrië – die 'thuis' gekomen in enorme problemen kwamen. 'Net als ik hadden de mensen vertrouwen in het systeem, maar daar was niks meer van over. Je wordt hier op straat gezet, tot illegaliteit gedwongen op straat. De instanties beseffen niet dat ze met levens spelen, en een tweede kans krijg je niet. De straat is hard hoor, dan heb je echt geen leven.'

Dertien lange jaren

In zijn dertien lange jaren zonder papieren heeft Hamid alle hoeken van het land gezien. Als eerste het Opvangcentrum in Haarlem meteen na aankomst op Schiphol, na drie maanden het azc in Lauwersoog, daarna in Brunssum, het ene azc na het andere azc, om uiteindelijk in 2000 te belanden in het azc Arnhem. Hoewel meerdere keren heel boos tijdens het gesprek, is Hamid mild over de IND. Hij vergelijkt hun

Antonius van Paduakerk 'Wij doen iets voor jullie en jullie iets voor ons'

De Antonius van Paduakerk vindt het belangrijk het geloof ook te tonen in daden, bijvoorbeeld door bij te dragen aan een betere leefsituatie voor mensen die niet voluit mee kunnen doen in de samenleving. Dit doet de kerk met het inzamelen van voedselpakketten voor de voedselbank, met een erwtensoepectie voor straatmensen, met rugzakjes met schoolspullen voor kinderen uit Oost-Europa én met het schenken van kerstpakketten, dit laatste samen met drie andere kerken, zowel katholieke als protestantse. Ook de gasten van Stichting Gast ontvangen zo'n kerstpakket.

'De verschillende acties lopen naadloos in elkaar over en mensen doen er graag aan mee', zegt Anneke Leisink van de werkgroep Diaconie, die Stichting Gast al kent sinds de oprichting. Ze was betrokken bij 'Fatima Maria', een hulporganisatie voor vluchtelingen uit voormalig Joegoslavië. 'Na afloop van de oorlog stopte Fatima Maria en heb ik het donateursbestand overhandigd aan Stichting Gast. Inmiddels is Anneke betrokken bij de kinderen van de gasten van Stichting Gast, als gastouderopvang bij haar thuis en met het uitdelen van cadeautjes voor Sinterklaas.

Bovendien organiseert de kerk jaarlijks in het eerste weekend van september een grote, gezellige en goed gesorteerde rommelmarkt. De helft van de opbrengst is voor onderhoud van het kerkgebouw, de andere helft voor Stichting Gast. Nadat aanvankelijk de helft van de opbrengst aan een wisselend doel werd besteed, is sinds een aantal jaren Stichting Gast gekozen als vast doel. Carla ter Berg, lid van het rommelmarktbestuur: 'Een vast doel is herkenbaar en werkt motiverend, en Stichting Gast weet dat ze jaarlijks in de begroting op deze bijdrage kan rekenen.' Vrijwilligers en gasten van Stichting Gast helpen mee met het opbouwen en afbreken van de rommelmarkt en met het sjouwen van de koopwaar. 'Wij doen iets voor jullie en jullie doen iets voor ons, dat maakt het evenwichtig', aldus Carla. Ze noemt Stichting Gast een mooi vast doel, omdat ze graag vluchtelingen steunt. 'Zeker daar waar de officiële opvang gaten laat vallen. We zochten een doel dichtbij, dat het geld ook echt nodig heeft, en dat is bij Gast het geval'.

werk met iemand die op een avond thuis bij je aanklopt en naar binnen wil. 'Dan zeg jij ook niet zomaar: kom maar binnen. Er zitten criminelen tussen, agressieve gasten, drugsgebruikers, moordenaars soms. Natuurlijk moet je die goed controleren, je geeft mensen die aan jouw deur kloppen ook niet zomaar jouw sleutels: dat zou heel naïef zijn.' De beampten van de IND moeten werken in een systeem, en dat wordt soms onmenselijk. 'Het is enorm jammer dat die paar foute mensen alle andere vluchtelingen lelijk maken.'

Hoe lelijk het kan uitpakken ervaart Hamid in het azc in Arnhem, in 2000, als hij na een ruzie helemaal doordraait en door de ingeschakelde politie wordt meegenomen naar het bureau. Na één nacht staat hij weer buiten, maar op het azc is hij als straf een maand lang niet meer welkom. Hij besluit naar Nijmegen te gaan, je moet ergens heen, om na een hele dag lopen 's avonds uitgeput aan te komen in het Valkhofpark. 'Ik was doodmoe, uiteindelijk kwam ik die nacht terecht in Extase. Zat aan de bar, uitgeput, depressief, klopt er iemand op m'n schouder, 'What can I do for you'. Ik zeg: 'I want to sleep'. 'Kom maar mee', zegt die vent.' Achterop de fiets gaat Hamid mee naar zijn huis, wel wetende dat zo'n kerel foute intenties kan hebben. 'Dat ik 'm zou moeten pijpen. Ik sloot dat niet uit, en zou dat het geval zijn was ik meteen weer vertrokken. Maar deze man was anders.'

Ode aan een vriend

'Deze man was anders' is het understatement van het gesprek, die man is voor Hamid van goud. Marinus Antonius Maria Raijmakers is de naam, geboren op 13 augustus 1957, overleden op een lentedag in 2018, gesloopt onder meer door een teveel aan drank. Hamid dreunt de feiten feilloos op, gezegend met een uitstekend geheugen. Dat hem leidt naar de vele herinneringen aan Marinus en hem enkele keren stil maakt. 'Marinus heeft zoveel voor me betekend, dankzij hem ben ik nooit meer teruggekeerd in een azc. Nog jaren in zo'n centrum zou m'n dood zijn geweest.'

Marinus ontvangt Hamid na die nacht in zijn keuken. Hamid wil vertrekken, maar hij krijgt niet alleen een goed ontbijt, maar ook zijn sleutel: hij mag tot aan het einde van zijn azc-straf blijven logeren in zijn huis aan de Weurtseweg, en krijgt ook nog honderd gulden leefgeld mee. Die maand wordt een verblijf van liefst negen jaar, totdat Hamid in 2009 een woning krijgt toegewezen in Hatert, waar hij nog steeds woont. 'Negen jaar onderdak, en hulp met werk, hij gaf alles. Er leven zulke mooie mensen.' Via Marinus gaat Hamid mee klussen met verven en onderhoud, komt hij in contact met andere mensen uit Iran, en via-via later in 2000 bij de dan net opgerichte Stichting Gast, dat het eerste jaar werkte vanuit een container in het Waterkwartier. 'Daar kwam ik elke woensdag, kreeg ik van Frans Houtbeckers mijn leefgeld, dertig gulden in een enveloppe. Frans was een geweldige man.' Hamid doet verder geen beroep op het dan nog jonge en direct overbelaste Gast. 'Er klopten allerlei andere mensen aan, vrouwen, kinderen. Natuurlijk werden die als eerste geholpen.'

Totdat op 29 november 2006 het bevrijdende telefoontje komt van zijn advocaat Cees van Schie, inmiddels ook overleden: de vlag kan uit dankzij het 'generaal pardon', waarna hem op 11 maart 2007 de verblijfsvergunning wordt overhandigd. De vlag gaat inderdaad uit: Hamid huurt een café af en trakteert al zijn vrienden en bekenden op een feest tot diep in de nacht. 'Het kostte drieduizend euro, maar man, wat was ik blij, blij, blij. Ik kon gaan werken, studeren, ik zat vol met energie. Een paspoort, en wat voor een, dat je recht geeft op reizen naar bijna alle landen in de wereld, je stem kunnen uitbrengen in een echt democratisch land.' En het werk komt inderdaad: via een opleiding in het ROC en een werkervaringsplaats rijdt hij nu in een busje van Linthorst rond om mensen met installatieklussen bij te staan. 'Het geeft veel voldoening te kunnen werken, de klanten zijn tevreden met mij, bij Linthorst ook. Eindelijk gewoon werk, na soms maanden als slaaf te hebben geleefd.'

Na drie jaar met paspoort krijgt Hamid een harde klap te verduren, volgens hem de klap die iedereen overvalt als je zo lang hebt moeten wachten in de illegaliteit. 'Na een paar jaar blik je terug, wat voor leven heb ik geleid, ik keek weer terug op die dertien moeilijke jaren toen ik vaak in de ellende heb gezeten. Dat maakt me nog steeds regelmatig droevig. Niemand kan mijn jaren tussen m'n 21ste en 34ste terugdraaien, de krachtigste in je leven. Soms schaam ik me voor dit land, dat mensen hier nog steeds gedwongen worden zo te moeten leven.'

Hamid noemt de hele geschiedenis een 'traumatische ervaring', die nauwelijks nog is uit te wissen. 'Die dertien jaren blijven een graat in m'n keel, moeilijk te verteren.' Ook gesprekken met een psycholoog kunnen niet helpen. 'Het blijft zo'n moeilijk verhaal. Elke dag in die dertien jaar gaf een traan. Je kunt blijven praten, maar praatjes vullen geen gaatjes. Dat ik nu problemen heb met m'n hart heeft alles hiermee te maken.' Met de kennis en het gevoel van nu zegt Hamid spijt te hebben dat hij niet in 2000 is teruggekeerd naar Iran. Toen had hij nog een kans om daar te kunnen landen, met zijn energie en kwaliteiten om een eigen bedrijf op te richten. 'Als ik toen terug was gegaan, nu is het te laat. 'Oost west thuis best', mooi gezegd, maar ik herken het niet. Eigenlijk wil ik mezelf niet zien als een verliezer, maar dat voelt wel zo. Ik wil in mijn leven optimistisch zijn, maar dat is niet gemakkelijk.'

Oneindig dankbaar

In zijn inspanningen om voorbij het gevoel van verlies te komen, spelen omstanders een voorname rol. Marinus dus, maar vooral ook de vrouw die hij ontmoet bij de bushalte op het Centraal Station in Nijmegen. Opnieuw schudt Hamid de data uit zijn mouw. Eerste ontmoeting: 28 juni 2005, laatste ontmoeting: 13 mei 2012, 'en als je wilt lever ik je ook nog de tijdstippen bij'.

Het is liefde op het eerste gezicht, van twee kanten. 'Je komt me bekend voor, ken ik jou van Extase', opent Hamid. 'Nee, daar is ze nooit geweest', maar de eerste babbel eindigt met het overhandigen van zijn telefoonnummer en een belletje retour drie dagen later. 'God bracht een engeltje in mijn leven', vat Hamid de relatie samen, te meer daar ze elkaar treffen in zowat het diepste punt van zijn sluimerleven in Nijmegen. Even eerder wordt hij door twee meiden in de buurt, bij het uitlaten van de Rottweiler van Marinus, aangeklaagd voor ongewenst gedrag. Mede gesteund door de ouders van deze meiden leidt dit tot een formele aanklacht, een gang naar de politie en meerdere behandelingen bij de rechtbank. 'Achteraf weet ik dat het werd aangestoken door de buurt, ze hadden gehoord van mijn verblijf daar en ze moesten niks hebben van zo'n uitgedaande asielzoeker.' Na twee jaar volgt het bevrijdende woord van de rechter: er is niks aan de hand geweest, de aangifte mist elke grond. 'Sorry dat we u dit hebben aangedaan, zei de rechter. Prachtige woorden. Het maakt me trots op Nederland dat zulke rechters bestaan.'

En precies in die periode, aan het einde van zijn statusloze bestaan, treft hij dus de vrouw bij de bushalte. 'Eindelijk iemand die echt in mij geloofde. Door haar liefde en

MAG IK IETS VRAGEN?

Wat vind je een mooie naam? Binta ... Mohamed ...
Mama ... Valentina ...
Mohamed ... Hasmik ...
Kargbo ... Blessing (my daughters name) ... Dumuia

geduld veranderde mijn gevoel van boosheid in een gevoel dat ik in dit land welkom ben. Ik ben haar oneindig dankbaar, Marinus gaf het dak, zij de stabiliteit om te kunnen leven.' De foto waarnaar hij wijst in zijn kast zal de kamer nooit meer verlaten, een inmiddels verbleekt samenzijn op park Berendonck. 'Hier op de kamer zaten we samen te huilen toen het was afgelopen, maar we konden niet verder, ik noem haar nu mijn liefde op afstand.'

Gevoel van verantwoordelijkheid

En dan is er ook nog Stichting Gast die zijn gevoel van welkom heeft gestut. 'Alleen al weten dat die mensen er zijn geeft energie, je weet: er is altijd een bureau waar je kunt aankloppen, met mensen die je niet laten vallen. Gast houdt een oogje op je, geeft je het gevoel dat je niet eenzaam hoeft te zijn.'

En daarvoor doet hij graag iets terug, tot op de dag van vandaag draaft hij op om op het bureau te komen tolken, neemt hij mensen onder zijn hoede om ze aan een slaapplek te helpen, om ze de weg te wijzen naar een eigenstandig leven. 'Natuurlijk help ik, zeker als er landgenoten aankloppen. Ik voel een verantwoordelijkheid voor die gasten.' Tijdens het gesprek komen dus een paar van die gasten binnen, er volgen praatjes in die zo prachtige taal. Iran is nooit weg uit zijn gedachtes, drie keer is hij teruggekeerd, een paar keer met Marinus, en ook met Alexandra. De laatste keer heeft hij zijn moeder bezocht, alleen wonend na het overlijden van zijn vader in 2020. Mooi land, maar

terugkeren gaat niet gebeuren. 'Ik ben te lang weggeweest, te Europees geworden, heb ook moeite met de cultuur daar, met de omgang met zwerfdieren, met het agressieve verkeer, met mensen die gaan roepen dat ik hier in Nederland zo'n lekker leventje geniet.' Zijn twee broers zijn inmiddels ook in Europa, in Huissen en in Londen, en ook een neef is in Nederland neergestreken. Allemaal hebben ze in korte tijd succesvol de procedure doorlopen.

Nog één keer roept Hamid zijn twee grootste steunpilaren in herinnering. Marinus, omdat ze vrienden konden zijn, een wederzijdse helpende hand. En natuurlijk zijn geliefde, die hij sinds 2012 nooit meer heeft gezien ('we appen en schrijven elkaar nog wel'), met wie hij ooit hoopt, na zijn pensioen, nog één keer terug te keren naar Iran. 'Samen met haar naar Persepolis, het heiligdom van vijfentwintighonderd jaar oud, waar de oude volken bij elkaar kwamen om giften aan te bieden.' Een kwaliteit die Hamid niet vreemd is. 'Als ik ook maar tien procent van de liefde en vriendschap die op mijn weg kwam kan teruggeven aan mijn gasten nu, ben ik al heel tevreden. Wie aanklopt kan een bed krijgen. Mensen mogen nooit buiten slapen.'

MAG IK IETS VRAGEN?

Waar ben je trots op uit het land waar je geboren bent?

Mijn mama, cultuur ... The food ... Over het algemeen zijn we lieve en sterke mensen, ondanks de omstandigheden ... Cultuur en mensen (the smiling coast of Africa), mensen zijn vriendelijk, verwelkomen anderen ... Vroeger waren mensen heel gastvrij ... Goede kwaliteit van onderwijs. Er zijn veel verschillende onderwijsinstellingen, zoals kunsten en landbouw. ... Mijn provincie want er zijn bijzondere rivieren met prachtige kleuren. Een rivier heeft een Coca Cola-kleur als je van ver weg kijkt, van dichtbij is de rivier wit. Een andere rivier is puur groen als je van ver weg kijkt. Van dichtbij is hij wit. En de derde rivier lijkt de andere kant op te stromen als je van ver weg kijkt. Van dichtbij stroomt hij de goede kant op. Alle rivieren zijn heel diep ... I am proud of Guinee Conakry. It is a really big City.

Kaja

'ILLEGALE MENSEN BESTAAN NIET'

'Illegalen? Mensen kunnen niet illegaal zijn. Ze worden geïlegaliseerd door wetten. Uitgeprocedeerd? Je kunt altijd een nieuwe procedure starten. En ongedocumenteerd? Maar weinig mensen staan in zoveel overheids-systemen gedocumenteerd als de ongedocumenteerden. Correct zou zijn: Mensen die op dit moment hier geen rechtmatig verblijf mogen genieten.'
Aan het woord is Kaja, vrijwilliger bij Stichting Gast.

Zes jaar geleden kwam Kaja (28) vanuit Duitsland in Nijmegen wonen, voor een studie culturele antropologie. 'Ik kwam terecht in een studentenhuus waar de bewoners zich hadden georganiseerd in een actiegroep die hulp bood aan migranten. Er woonde een gezin uit Armenië bij ons in huis. Omdat ik goed Russisch spreek, kreeg ik contact met de moeder van het gezin, die nog niet goed Nederlands sprak en zodoende

afhankelijk was van haar kinderen.' Voor Kaja het goed en wel in de gaten had, hielp ze de Armeense moeder met brieven vertalen en als tolk bij afspraken. 'Wat ben ik aan het doen op de een of andere theoretische opleiding', dacht ze al snel, 'terwijl ik hier in de praktijk aan de slag kan.' Kaja vond de opleiding steeds meer op gespannen voet staan met de praktijk en stopte met de studie. Snel daarna kwam ze als begeleider op kantoor van Stichting Gast te werken, samen met toenmalig coördinator Hiwa. Terwijl Kaja zich vrijwillig inzet bij Stichting Gast - 32 uur per week, de vele uren die ze extra maakt uitgezonderd, voorziet ze deels in haar levensonderhoud met klussen bij anderen. Samen met haar man en vijf ezeltjes woont ze bij een boerderij even ten zuiden van Nijmegen in een oude schaftkeet. 'Ik wilde voor dit najaar een lek in het dak repareren. Omdat ik dat dak eerst ging schoonmaken, haalde ik daar een soort humuslaag vanaf waardoor er nu acht lekken zijn.' Waar komt haar tomeloze inzet vandaan? 'Ik heb me lang schuldig gevoeld', zegt Kaja. 'Het privilege dat ik heb uit een Duitse baarmoeder te zijn gekropen ten opzichte van al die mensen die in veel moeilijker omstandigheden geboren worden. Ik mag bijvoorbeeld gewoon reizen en verhuizen waarheen ik maar wil, zonder restricties.'

Lesgeven in Oekraïne

Kaja vertrok op haar achttiende naar Ghana, reisde daar rond en zag de restanten van ontwikkelingsprojecten in het land. Een waterpomp bijvoorbeeld die na een jaar stuk was gegaan en niet gerepareerd kon worden omdat de hulpverleners alweer waren vertrokken. 'Wie hebben we dan eigenlijk geholpen, dacht ik dan. Niemand, behalve ons eigen gevoel.' In Oekraïne werkte ze tijdens haar Vrijwillig Sociaal Jaar, een initiatief van de Duitse overheid, op een school. 'Ik mocht er gelijk les geven terwijl ik helemaal niet als docent was gekwalificeerd en de taal niet sprak. Iedereen was enorm blij met me en vond het bijzonder dat ik vrijwillig op die school werkte. Ik werd de hemel in geprezen terwijl ik verdorie drie keer zoveel vrijwilligersvergoeding per maand uit Duitsland kreeg dan de hoogte van het maandloon van de Oekraïense docenten, die wél gekwalificeerd waren. Ik schaamde me kapot.' Ze sprak over die absurditeit met de Oekraïense docenten en leerlingen, die het probleem niet zagen. Met het schuldgevoel rekende Kaja gaandeweg af.

Verontwaardiging

Tijdens haar bezoeken aan instanties samen met de Armeense moeder uit het studentenhuys viel het haar op hoe vaak ze het zinnetje 'ik kan helaas niets voor u doen' te horen kregen. 'Ik raakte daar steeds meer verontwaardigd door. Hoezo? Dacht ik dan. Je zou kunnen beginnen met luisteren, je zou mee kunnen denken, uitleggen hoe het systeem in elkaar zit.' Het zorgde voor een definitieve omslag in haar denken: 'Ik moet hiermee iets gaan doen. Ik wil het nooit meer horen: 'ik kan niets voor u doen'. Het blijft absurd dat alleen al mijn nationaliteit mij voldoende kwalificeert en rechten geeft. Bij Stichting Gast kunnen we altijd helpen met medicijnen, een arts en voedsel, een telefoonnummer, een luisterend oor.'

**'Ik wil het nooit meer horen:
ik kan niets voor u doen.'**

In de periode dat Kaja zich steeds meer begon in te zetten voor Stichting Gast, zat bij de stichting de opvangcapaciteit muurvast. Mensen bleven jaren wonen op de kamers en de huizen die Stichting Gast ter beschikking had, ze stroomden niet door. Er werd te weinig actie ondernomen om samen met vrijwillige begeleiders oplossingen te vinden. 'Als een bewoner aangaf niet lekker in zijn vel te zitten, meldde de begeleider op kantoor vaak dat die persoon voorlopig beter met rust gelaten kon worden.' Begrijpelijk, maar in de beleving van Kaja en Hiwa kwamen deze mensen niet verder door ze alleen met rust te laten. 'Begrijp me niet verkeerd, maar Stichting Gast is er voor iedereen die hulp nodig heeft en nu op straat zwerft. Het kan niet bestaan dat we steeds 'nee' verkopen omdat we geen doorstroom realiseren.'

Mede door de coronaperiode slaagde Stichting Gast erin om de doorstroom weer

op gang te brengen. 'Er waren domweg minder aanmeldingen, omdat mensen niet meer uit hun azc werden gestuurd als hun tijd op was.' Het doorstromen van cliënten bleek ook op een andere manier te lonen. 'Oud-bewoners gaven later terug blij te zijn geweest met dat extra duwtje.' Ondanks alles was het gelukt een eigen leven op te bouwen, niet langer afhankelijk van hulp te zijn. 'Mensen voelden weer trots en zelfwaardering.'

In Kaja's leven is Stichting Gast de spil. Vrienden? 'Ik heb inmiddels al mijn vrienden binnen Gast gehaald!' Gevraagd naar de toekomst, reageert ze in eerste instantie dan ook met een uiteenzetting over hoe prettig momenteel de doorstroom van cliënten verloopt. Maar, met de winter in aantocht stijgen de hulpvragen. En rondom alle andere opvangontwikkelingen zoals de LVV, is het nog maar de vraag of Gast dit aan kan. Er zullen sowieso meer opvangplekken nodig zijn. Hopelijk kloppen er nog meer solidaire burgers aan om (tijdelijk) onderdak te bieden. 'Ik kan uit ervaring vertellen dat het niet altijd makkelijk is om onbekenden in huis te halen. Maar één ding is zeker: je leert er heel veel van. En het kan ontzettend gezellig en leuk zijn!'

'Mijn toekomst? Nou, misschien dat ik ga proberen mijn scriptie af te ronden. Dan ben ik juridisch medewerker. Maar ik denk hoe dan ook dit werk te willen blijven doen. Het is een vak waar ik steeds weer bijleer. Ik vind het belangrijk het bestaan van onze mensen bij Stichting Gast uit te blijven dragen naar de samenleving door hun verhalen te vertellen en hun gezicht te tonen. En de mensen uiteindelijk aan vergunningen te helpen.'

Artur 'IK BEN MOE VAN HET DROMEN'

Tegenover mij zit Artur (1982). Uit Gyumri komt hij, de tweede stad van Armenië. Een groot deel van zijn jeugd heeft hij in Rusland doorgebracht, daar was werk voor zijn vader. Armenië hoorde in die tijd bij de Sovjet-Unie. Ze gingen elk jaar op vakantie naar de Zwarte Zee. 'Ons leven was goed. Toen de Sovjet-Unie instortte, hadden we niets meer. In 1989 na de aardbeving daar, wilde mijn moeder terug naar Gyumri, zij woont daar nog, mijn broer en zijn gezin ook. Ik ben nu veertig, in 2009 kwam ik hier-naartoe', vertelt Artur.

Van 2000 tot 2002 was hij in dienst in het Armeense leger, gestationeerd in Nagorno-Karabach en Armenië. In die tijd werd hij ziek en lukte het hem niet meer om te werken. Hij kreeg nierproblemen. In Armenië is hij drie jaar gedialyseerd en werd niet beter. Artur: 'De behandeling is daar heel slecht. Samen met een andere nierpatiënt nam ik het vliegtuig naar Amsterdam, ons plan was om van daaruit naar Parijs te gaan. Op Schiphol had mijn medereiziger problemen met zijn bagage. En we waren allebei heel ziek geworden op de vlucht, vanuit Schiphol werden we met een ambulance naar het ziekenhuis gebracht. Het was een wonder dat we de reis hadden overleefd, zeiden ze in het ziekenhuis.'

Ze moesten asiel aanvragen in Nederland, Parijs zouden ze niet meer halen. Hij kwam binnen in het azc in Alkmaar, daarna moest hij naar Apeldoorn, toen naar Nijmegen, allemaal in een tijdbestek van drie jaar. Er was een procedure in gang gezet om hem op basis van artikel 64 (medische gronden) asiel te verlenen. Dat werd afgewezen. Hij werd uit het azc Nijmegen gezet. Zijn medereiziger kreeg wel asiel op basis van artikel 64, hij woont nu in Alkmaar en zijn gezin is overgekomen uit Armenië. 'Sommige nierpatiënten krijgen een verblijfsvergunning wel, maar andere niet. Ik niet. Waarom dat zo is, is niet duidelijk.'

'Sommige Armeense nierpatiënten krijgen een verblijfsvergunning wel, maar andere niet. Ik niet.'

Zijn leven werd op zijn kop gezet toen hij in 2019 in het azc in Nijmegen 's ochtends door de politie van zijn bed werd gelicht, hij werd vijftien dagen gevangen gezet en teruggestuurd naar Armenië. Hij is drie maanden in Armenië gebleven bij zijn moeder en werd daar weer ziek, hij reisde terug naar Nederland. Hij heeft opnieuw asiel aangevraagd, verbleef vanwege corona één jaar in Ter Apel en is toen in azc Aalden geplaatst. In 2021 is hij opnieuw uitgeprocedeerd en naar Nijmegen gekomen. 'Via Stichting Gast krijg ik onderdak. In het CWZ-ziekenhuis kan ik drie nachten per week nierdialyse doen om in leven te blijven', zegt Artur. Hij is heel blij dat de medische hulp gewoon door kon gaan.

Zijn hobby was om maquettes van bijzondere kerken te maken. Hij vond het leuk om koper te snijden en daar objecten van te maken. 'Dat zou ik ook graag aan kinderen willen leren', zegt hij. Eén van zijn maquettes staat geëxposeerd in Orientalis. 'Ik ging in mijn eerste tijd in Nijmegen ook elke dinsdag en zondag naar de kerk. Het is mooi hier, dat vind ik nog steeds. Het is schoon, rustig en groen.' Artur: 'Sinds ik terug ben, is mijn zekerheid weg. Ik kan elke dag worden opgepakt en worden teruggestuurd.' Andere Armeense nierpatiënten hebben een verblijfsvergunning. Hij kent er veel. Zijn zaak kan alleen opnieuw voor de rechter komen als er iets

verandert in zijn situatie. Hij wacht nu al veertien jaar om verder te kunnen met zijn leven. In Armenië werkte hij als tegelzetter en leerde hij voor kok. Zijn droom was om zelf een zaak op te zetten, een internationale saladewinkel. 'Zo één is er ook in Utrecht. Als ik mij goed voel, kan ik ook best voor een bouw- of tegelbedrijf werken. Ik heb Nederlands geleerd door te praten met taxichauffeurs en verpleegkundigen. Nederlands lezen kan ik wel, maar schrijven vind ik moeilijk. Mijn petekind schrijft de antwoorden voor mij op whatsappberichten. Ik heb hier gelukkig Armeense peetouders, we hebben elkaar ontmoet in Nijmegen in 2015.'

MAG IK IETS VRAGEN?

Weet je een mooie zin uit een lied of gedicht? Als jij dan later groot bent dan is je vader er misschien niet meer ... We die so that the country can live, after us dust and rot remain, we are the homeland Vivir la vida (leef het leven) This kind of bloessing na oly us

Binnenkort krijgt Artur hopelijk een niertransplantatie in het Radboudumc. Ook na de transplantatie kan hij niet overleven in Armenië. 75 procent van de medicijnen die hij nodig heeft, is daar niet geregistreerd. Behalve de nierdialyses in het ziekenhuis drie keer per week, kan hij geen plannen meer maken. 'Ik weet niet of de politie mij morgen weer oppakt. Ik ben moe van het dromen. Als ik hier vandaag nog ben, bedenk ik vandaag wat ik ga doen.'

Vlak voor de druk van dit boek krijgt Artur toekenning op basis van Artikel 64. Dit geeft hem verblijfsrecht voor één jaar. Indien zijn medische situatie na afloop van het jaar nog hetzelfde is en de behandelmogelijkheden in Armenië niet zijn verbeterd, zal dit omgezet worden in een medische vergunning. Artur begrijpt niet waarom hij nu wel mag blijven van de IND. 'Mijn situatie is precies hetzelfde als vijf jaar geleden.'

Van Nature 'Goed voor iedereen'

Biologische speciaalzaak Van Nature is één van de Nijmeegse bedrijven die Stichting Gast ondersteunen en zoals hun naam al doet vermoeden, doen ze dat 'in natura'. 'We geven al tien jaar elke week een krat met biologische groentes aan Stichting Gast', vertelt Rudie Wijnen, de eigenaar van deze winkel. 'Mensen die afgewezen zijn kunnen nergens heen en moeten gesteund worden.' De kratten met groentes worden gebruikt voor de maaltijden van het Gastcafé op maandagavond. Van Nature heeft altijd wel groentes die niet verkocht kunnen worden omdat ze er wat minder goed uitzien of omdat ze over zijn van de week

ervoor, maar die wel nog goed te gebruiken en te eten zijn. Naast Gast doneert Van Nature ook aan het soepcafé van de Klinker en aan het Huis van Compassie. 'Zo worden ze nog goed gebruikt en gaan we verspilling tegen', aldus Rudie. Hij wil met zijn winkel onderdeel zijn van een beweging die niet kiest voor 'meer, meer, meer' maar voor 'goed voor iedereen'.

SAMENWERKING STICHTING GAST KAN HET NIET ALLEEN

Zonder samenwerking met andere organisaties in Nijmegen zou Stichting Gast haar werk niet kunnen doen. De onderlinge contacten en ondersteuning zijn essentieel voor het welzijn van ongedocumenteerde mensen in Nijmegen. Alleen samen is het mogelijk om hun leven perspectief en veiligheid te bieden.

Dokters van de Wereld komt in actie voor mensen die worden uitgesloten van gezondheidszorg of barrières ervaren. Zij bieden medische zorg, geven voorlichting en helpen met de juiste zorg. Want iedereen heeft recht op zorg. In Nijmegen is het Zorgcafé van Dokters van de Wereld een toegankelijke plek waar ook ongedocumenteerde mensen terecht kunnen met vragen, verhalen of problemen over hun gezondheid of de gezondheidszorg in Nederland. | www.doktersvandewereld.org

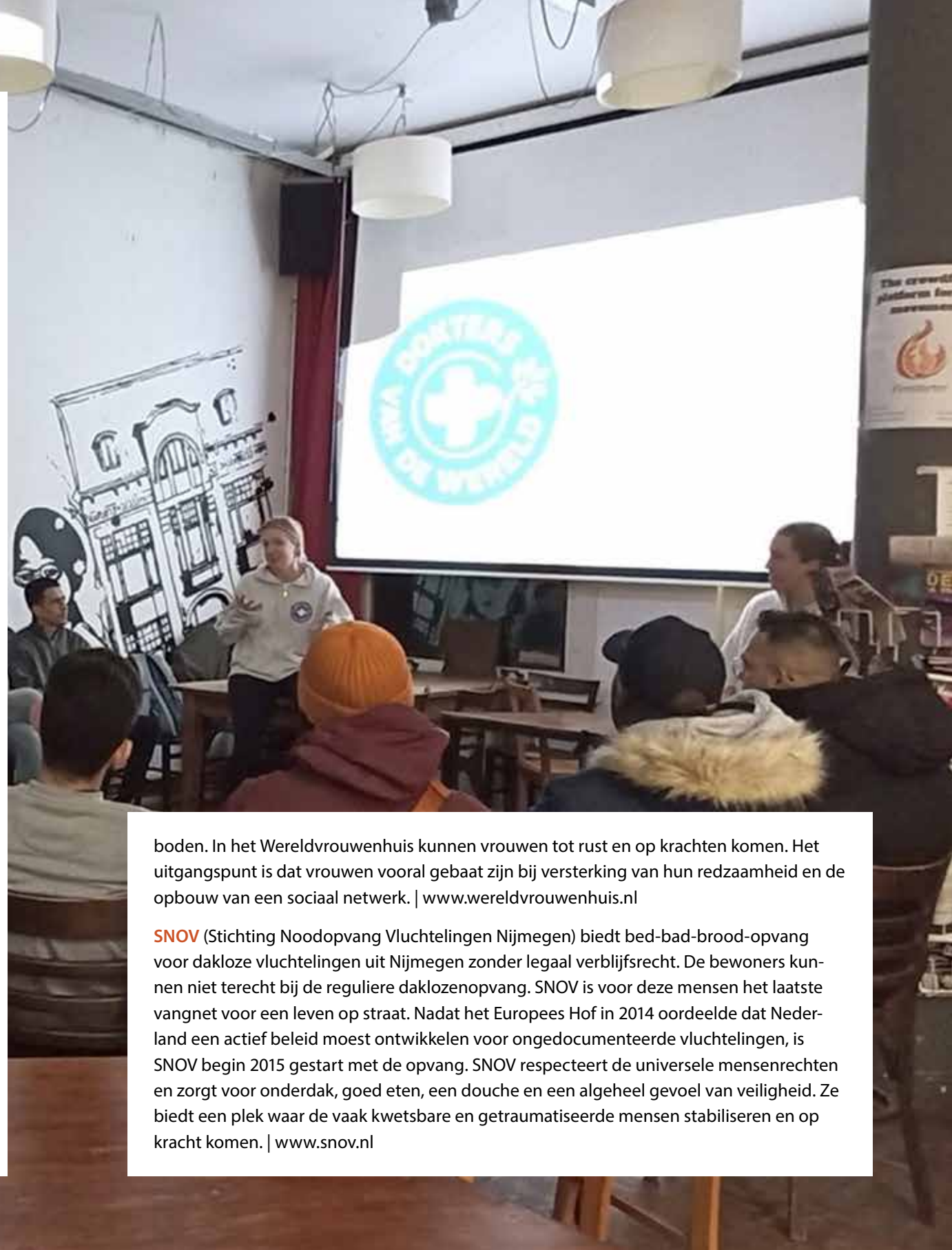
VluchtelingenWerk ondersteunt vluchtelingen en asielzoekers van het moment dat ze worden opgevangen in Nederland totdat ze zelfstandig hun weg hebben gevonden. Vluchtelingen zijn huis en haard ontvlucht vanwege oorlog, politiek geweld, hun seksuele geaardheid, afkomst of religie. VWN zet zich in voor een rechtvaardige behandeling van deze mensen, die in een kwetsbare positie verkeren. In Nijmegen biedt VWN onder andere juridische begeleiding aan uitgeprocedeerde vluchtelingen. Door middel van dossieranalyses wordt gekeken naar mogelijkheden voor rechtmatig verblijf in Nederland. Dat kan zijn het voorbereiden van een opvolgende asielaanvraag of een aanvraag van een reguliere vergunning. Het kan voorkomen dat cliënten zelf aangeven terug te willen keren naar hun land van herkomst. VWN kan in dat geval ondersteunen bij terugkeer door middel van goede informatie, contacten met familie, financiën en praktische begeleiding in het land van herkomst. | www.vluchtelingenwerk.nl

Het Huis van Compassie is een laagdrempelige plek waarin vele verschillende activiteiten plaatsvinden waarbij compassie met mensen in een maatschappelijk kwetsbare positie centraal staat. Compassie met bijvoorbeeld daklozen, ongedocumenteerde vreemdelingen, mensen die in armoede leven en mensen die sociaal geïsoleerd zijn en/of zorg behoeven. Het Huis van Compassie organiseert activiteiten voor mensen in een maatschappelijk kwetsbare positie, maar tegelijkertijd ook voor mensen die het goed vergaat. Juist de ontmoeting tussen verschillende groepen mensen streven zij na, omdat dit kan leiden tot begrip voor elkaar en respect. | www.huisvancompassienijmegen.nl

Het Wereldvrouwenhuis biedt vrouwen zonder verblijfsvergunning, die nergens naartoe kunnen, tijdelijk een thuis. 'Voor even een thuis' betekent dat vrouwen ongeveer zes maanden in het Wereldvrouwenhuis kunnen verblijven. Zij worden individueel begeleid en maken gebruik van een programma met activiteiten, waaronder taallessen en gezondheidsvoorlichting. Daarna wordt nog geruime tijd ondersteuning en begeleiding ge-

boden. In het Wereldvrouwenhuis kunnen vrouwen tot rust en op krachten komen. Het uitgangspunt is dat vrouwen vooral gebaat zijn bij versterking van hun redzaamheid en de opbouw van een sociaal netwerk. | www.wereldvrouwenhuis.nl

SNOV (Stichting Noodopvang Vluchtelingen Nijmegen) biedt bed-bad-brood-opvang voor dakloze vluchtelingen uit Nijmegen zonder legaal verblijfsrecht. De bewoners kunnen niet terecht bij de reguliere daklozenopvang. SNOV is voor deze mensen het laatste vangnet voor een leven op straat. Nadat het Europees Hof in 2014 oordeelde dat Nederland een actief beleid moest ontwikkelen voor ongedocumenteerde vluchtelingen, is SNOV begin 2015 gestart met de opvang. SNOV respecteert de universele mensenrechten en zorgt voor onderdak, goed eten, een douche en een algeheel gevoel van veiligheid. Ze biedt een plek waar de vaak kwetsbare en getraumatiseerde mensen stabiliseren en op kracht komen. | www.snov.nl

Amin 'HULP VRAGEN IS GOED'

De uit Syrië afkomstige Amin (19) is vrijwilliger bij Stichting Gast. Hij neemt een schat aan ervaring en kennis met zich mee in het vrijwilligerswerk. In zijn leven houdt hij als een volleerd jongleur een grote hoeveelheid ballen in de lucht. 'Ik wil mezelf ook steeds meer verbeteren door te leren. Zonder doel en bezigheden kan ik niet leven. Het voedt me.'

Amin, om privacy redenen niet zijn echte naam (wel bij de redactie bekend), wil schrijver worden, dichter. 'Dichter en journalist. Ik zoek antwoord op de vraag: waarom ontstaat een oorlog wel op de ene en niet op de andere plek?' Onrechtvaardigheid is een belangrijk motief voor het vrijwilligerswerk dat Amin bij Stichting Gast doet: 'Ik heb een verblijfsvergunning en heb zelfs recht op familiehereniging gekregen. Iemand anders van mijn leeftijd met eenzelfde uitgangssituatie krijgt dat allemaal niet, alleen omdat die persoon uit Palestina komt.'

Istanboel

'Ik ken een verhaal dat ik graag wil vertellen,' zegt Amin. 'Het gaat over twee Syrische vrienden in Turkije en hun dromen toen ze 16 jaar oud waren.' En hij begint te vertellen: Met één van de twee, Waël, ging het niet goed. Hij wilde niet meer eten. Wekenlang. Zijn ouders wisten het ook niet meer. Hij lag daar maar op zijn kamer. Net 16. Veel te jong om er zo de brui aan te geven. 'Wat is er met je?', vroeg zijn beste vriend hem keer op keer. 'Ik wil niet hier zijn', antwoordde hij dan. 'Wat wil je dan? Wat is je droom?' Weg wil Waël, 'naar een plek waar het beter is. Waar ik vooruit kan komen. Waar ik kan leven.' De beste vriend begreep dat er iets moest gebeuren.

Zelf droomde hij over de mogelijkheid te kunnen leren. Ook hij was 16. Hij had nog nooit een school van binnen gezien. Zijn vader was gastarbeider in Libanon geweest en daardoor lang van huis. Zijn moeder had de zorg over de kleintjes en een school lag niet om de hoek. Wie moest hem brengen?

In 2011 brak oorlog uit in Syrië. Toen hij 9 jaar was moest het hele gezin om die reden vluchten van Syrië naar Turkije. Turks leerde hij op straat en van *YouTube*, van zijn oudere zus leerde hij Arabisch en de Syrische taal. Geld moest met allerlei klusjes en baantjes bij elkaar gesprokkeld worden, dus hoezo naar school?

Vanzelf ging het niet, maar de twee vrienden besloten toch te vertrekken. Waar de ouders van hun terneergeslagen zoon hem in hun wanhoop lieten gaan, wist zijn beste vriend dat zijn ouders veel strikter en zorgzamer waren en hun zoon zeker geen toestemming zouden geven.

Ze vertrokken hoe dan ook

Ze reisden naar Istanbul zonder een cent op zak. Tot hun geluk konden ze daar in een moskee eten en drinken. De moskeegangers zamelden geld voor hen in, zodat ze een paar dagen onderdak en eten konden betalen. Ze zochten in de stad baantjes en werkten hard. Ze besloten te sparen voor een bootje. De verhalen die ze over smokkelaars en mislukte overtochten hoorden, bracht ze op het idee zelf een boot te kopen om er samen mee naar Griekenland over te steken.

Griekenland

Al na twee weken lukte het de twee vrienden voldoende geld te verdienen: Ze kochten een bootje en voeren naar Griekenland. Ook hier zochten ze baantjes en probeerden geld te sparen voor de reis verder Europa in. Ze leerden een jongen kennen, een leeftijdsgenoot die net als zij uit Syrië afkomstig was. Hij heette Hassan. Ze besloten bij elkaar te

Stichting Overal 'Onze achtertuin is al meer dan twintig jaar voor Stichting Gast'

Pauline Preuter en Mohammed Nourezamane zijn lid van het coördinatieteam van Stichting Overal, een organisatie die al sinds 1975 tweedehands spullen verkoopt om zo verspilling tegen te gaan. Het geld dat hiermee wordt verdiend, gaat wereldwijd naar kleinschalige projecten voor een rechtvaardigere wereld of een beter milieu. 'De opzet van Overal is geld omzetten voor goede doelen in binnen- en buitenland', aldus Pauline. Stichting Gast valt onder binnenland. 'In de tijd dat Gast net was opgericht, had Overal een juridisch conflict met de provincie Gelderland, met als uitkomst een betaling van 100.000 gulden door de provincie aan Overal. Daarmee is toen een stichting opgericht 'Overal te Gast', die projecten van Stichting Gast financierde tot het geld na drie jaar op was.'

Tegenwoordig omvat de steun van Overal het ter beschikking stellen van de tuin achter de kringloopwinkel als gasttuin voor Gast. 'De oprichters van Gast zochten een plek waar gasten bezig konden zijn voor wat afleiding', vertelt Mohammed. 'En daarvoor is nu al meer dan twintig jaar de helft van onze tuin in gebruik door Stichting Gast.' De andere helft wordt benut door Stichting Kaardebol, voor het kweken van inheemse plantensoorten. Gast koopt ook vaak spullen van Overal met korting en Overal koopt groentes terug. 'Zonder korting', grapt Mohammed, 'zo helpen we elkaar.'

blijven. De twee vrienden voelden hiertoe ook een noodzaak: hun nieuwe vriend had een slechte gezondheid, hij was ziek en gebruikte medicijnen waar lastig aan te komen was. Op een avond had Hassan contact met zijn moeder. Hij vertelde haar zich erg ziek te voelen. Ze sprak haar zoon moed in: je bent sterk, zoon, het komt goed. De volgende ochtend vonden de twee vrienden hem. Hij was helemaal blauw; Hassan leefde niet meer. De twee reisden verder. Alles bij elkaar deden ze er een jaar over en kwamen als alleenstaande minderjarige asielzoekers uit Syrië eindelijk aan: de een in Duitsland, zijn beste vriend in Nederland, in Nijmegen.

Nijmegen

‘Je kunt niet leren en niet werken zonder documenten,’ weet Amin. ‘Ik werk nu met ouderen, dat kan, want ik heb documenten. Ik volg de opleiding *Helpende in de Zorg* en doe vrijwilligerswerk bij Stichting Gast en VluchtelingenWerk. Ik doe het allemaal zodat ik mezelf kan verbeteren. Ik wil dichten en verhalen van mensen uit andere landen optekenen.’ De familie van Amin – inderdaad, de ouders die strikter en zorgzamer waren naar hun zoon toe uit het door Amin vertelde verhaal – kon met een beroep op gezinshereniging vanuit Turkije ook naar Nederland komen. Ze wonen nu met elkaar in Nijmegen. Wael woont in Duitsland. Amin en hij zijn nog altijd goede vrienden. ‘Aan een kant is de gezinshereniging een stuk beter, zeker voor mijn broertjes die nu naar school kunnen. Mijn ouders hebben het er moeilijker mee. Zij missen hun familie en het leven in Syrië nog altijd.’ Het zorgt ervoor dat Amin samen met zijn oudere zus een deel van de zorg voor hun broertjes op zich heeft genomen. ‘We zorgen ervoor dat ze ontbijt hebben gehad voordat ik ze naar school breng,’ vertelt hij.

Stichting Gast

Het was, na anderhalf jaar zelfstandig door het leven gaan, best lastig voor Amin weer aan het gezinsleven te wennen, maar na drie maanden begon dit goed te voelen. ‘Mijn droom is om voldoende geld te verdienen zodat ik in mijn levensonderhoud kan voorzien. Rijk wil ik niet worden. Ik wil mijn MBO afronden en verder leren en kunnen reizen naar landen om daar verhalen op te tekenen.’ Amin’s vrijwilligerswerk bij Stichting Gast vormt daar een goede basis voor. ‘Ik werk een avond in de week achter de bar bij het Gastcafé. Bij Stichting Gast komen veel verschillende mensen van over de hele wereld. Met elkaar zijn we solidair. De organisatie is plat. Er is daarin geen verschil tussen vrijwilligers, cliënten en betaalde krachten. De sfeer is open en gezellig en we helpen elkaar.’ Amin heeft zelf ervaren hoe lastig het is om hulp te vragen in een vreemd land. Hij geloofde dat hij alles zelf moest kunnen doen. ‘Veel mensen die vluchten hebben daar moeite mee. Ik kan ze vertellen dat hulp vragen goed is. En als ik iets doe voor een ander geeft dat mij een goed gevoel. Ik wil mijn kennis en ervaring delen.’ Onderwijs genieten, dat heeft Amin altijd graag gewild en hij kan het nu eindelijk vol-

gen en zelf doorgeven. ‘Ik hoop dat lezers van mijn verhaal hier iets van kunnen leren. Ik ben veranderd door te lezen en schrijf nu gedichten.’

Wees niet bang voor moeilijke tijden

Heel vaak komen we in moeilijke situaties terecht die ons een gevoel van zwakte en gebrokenheid geven, en waardoor we de hoop verliezen.

Maar in werkelijkheid, deze moeilijke situaties kunnen een kans zijn voor positieve verandering. Als we ze met geduld en vastberadenheid tegemoet treden en lering trekken uit de lessen die we eruit kunnen leren, zullen ze van ons betere mensen maken.

Wanneer we moeilijke tijden doorgaan, leren we sterker te zijn en meer veerkracht te tonen. We leren op onszelf te vertrouwen en waardering te hebben voor de eenvoudige dingen in het leven.

En dit draagt allemaal bij aan een positieve verandering van onze persoonlijkheid, waardoor we vastberadener, standvastiger, positiever en hoopvoller worden.

Dus, wees niet bang voor moeilijke tijden, maar zie ze als een kans voor positieve verandering. Ze zullen van jou een beter persoon maken en je meer in staat stellen om uitdagingen het hoofd te bieden.

Armin

HOE ZIET DE ASIELPROCEDURE ER UIT IN NEDERLAND?

Als een asielzoeker in Nederland aankomt, meldt hij of zij zich bij de Vreemdelingenpolitie en de IND voor identificatie en registratie. Dat kan in een aanmeldcentrum in Ter Apel of bij de marechaussee op Schiphol. Hier vindt de asielaanvraag plaats, het doorzoeken van de bagage, het uitlezen van de telefoon en het vaststellen van de identiteit, gevolgd door een rustperiode van zes dagen ter voorbereiding op de interviews door de IND in een centrale ontvangstlocatie van het COA. Deze rustperiode wordt ook benut voor een medisch onderzoek om vast te stellen of de asielzoeker lichamelijk en geestelijk fit genoeg is om door de IND gehoord te worden. Daarnaast krijgt de asielzoeker een advocaat toegewezen.

Na de rustperiode begint de algemene asielprocedure, met binnen acht dagen twee keer een verhoor door de IND over de gevolgde reisroute (eerste gehoor) en de redenen om te vluchten (nader gehoor). Na deze acht dagen kan de IND besluiten dat er meer tijd nodig is voor behandeling van het asielverzoek en start de verlengde asielprocedure. Dit is bijna altijd het geval. In de verlengde procedure doet de IND nader onderzoek naar de identiteit van de asielzoeker, de vluchtredekenen en de situatie in het land van herkomst. De bewijslast om in aanmerking te komen voor asiel ligt bij de asielzoeker. Hij moet met documenten en in uitgebreide verhoren gedetailleerd en zeer consistent antwoorden en aantonen dat hij gevaar loopt in het land van her-

komst. De asielzoeker verblijft tijdens deze procedure in een asielzoekerscentrum. De verlengde procedure mag vijftien maanden duren, een termijn die vaak wordt overschreden. Aan het einde neemt de IND een beslissing over het asielverzoek. Die kan inhouden dat het verzoek wordt toegewezen (met een verblijfsstatus als erkende vluchteling), óf dat het verzoek wordt afgewezen (en dan moet hij Nederland verlaten).

Voor minderjarige asielzoekers die zonder ouders of voogd naar Nederland komen (ama's, alleenstaande minderjarige asielzoekers) geldt dezelfde procedure als voor volwassenen met dezelfde verhoren en dezelfde eisen aan het bewijsmateriaal. Alleen voor kinderen jonger dan 15 jaar zet de IND speciaal getrainde medewerkers in bij de verhoren. De opvang van deze minderjarigen is wel anders: asielzoekers jonger dan 15 jaar worden opgevangen in pleeggezinnen en oudere kinderen in een speciaal, kleinschalig asielzoekerscentrum. Een ander verschil is dat deze groep na afwijzing van het asielverzoek in Nederland mag blijven tot ze meerderjarig zijn.

Het asielverzoek is afgewezen, wat dan?

Als een asielzoeker is afgewezen, krijgt hij een brief waarin staat dat hij binnen vier weken het azc en Nederland moet verlaten. Ook krijgt hij een inreisverbod voor twee jaar, wat inhoudt dat hij die periode niet naar Nederland mag reizen. In deze vier weken heeft de asielzoeker een gesprek met de Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V) over uitzetting naar het land van herkomst en, indien gewenst, met VluchtelingenWerk over de mogelijkheden van beroep.

Als een asielzoeker de afwijzing accepteert, kan hij met DT&V meewerken aan terug-

keer. In dit geval krijgt hij opvang in een vertrekcentrum en wordt samen met DT&V de terugkeer voorbereid. Meestal krijgt hij dan ook een geldbedrag mee voor een doorstart in het land van herkomst.

Als een asielzoeker het niet eens is met de afwijzing door de IND, en dat is bijna altijd het geval, kan hij hiertegen in beroep gaan bij de Vreemdelingenkamer van de rechtbank. Hij mag de uitkomst van dit beroep in Nederland afwachten en heeft recht op opvang in een azc. Als ook dit beroep wordt afgewezen, rest als laatste mogelijkheid een hoger beroep bij de Raad van State. Hij moet dan meteen een voorlopige voorziening (vovo) aanvragen, een rechterlijke uitspraak dat de IND de beslissing tot uitzetting moet opschorten in afwachting van de afronding van het hoger beroep. De asielzoeker mag dan nog in Nederland blijven en houdt recht op opvang in een azc. Als er geen vovo wordt afgegeven door de rechter, is de asielzoeker uitzetbaar zonder recht op opvang in Nederland. Als ook het hoger beroep ongegrond is verklaard, is een asielzoeker definitief afgewezen en moet hij Nederland verlaten met een inreisverbod van twee jaar. De asielzoeker heeft geen recht meer op opvang en is uitzetbaar.

Ongedocumenteerd op straat

Als iemand het hoger beroep niet accepteert en niet meewerkt aan terugkeer, uit angst of om andere redenen, dan verliest hij het recht op opvang en belandt hij ongedocumenteerd op straat. Dit betekent dat iemand niet in Nederland mag zijn, niet mag werken, geen bankrekening kan openen en alleen recht heeft op medische basiszorg. Hij kan op elk willekeurig moment door de politie worden opgepakt, overgedragen aan de vreemdelingenpolitie en in vreemdelingendetentie worden geplaatst, dit laatste voor een periode van maximaal zes maanden met een verlenging van nog eens zes maanden, een periode waarin DT&V de uitzetting gaat organiseren. Vreemdelingendetentie mag alleen als er zicht is op uitzetting, dus als uitzetting in principe mogelijk is. Desondanks gebeurt het vaak dat mensen na zes of twaalf maanden detentie toch weer op straat gezet worden.

In veel gevallen is uitzetting niet mogelijk, zelfs niet als de afgewezen asielzoeker meewerkt. Het land van herkomst neemt geen mensen terug, de ambassade of het consulaat werkt niet mee, het land van herkomst is onveilig, etc. Mensen kunnen dan niet uitgezet worden maar krijgen ook geen recht op opvang. In theorie kunnen ze dan een 'buiten schuld verklaring' aan-

MAG IK IETS VRAGEN?

Wat is het mooiste dat je ooit hebt meegemaakt? Ajax kijken in Allianz Arena ... Immigratie ... Mijn zoon ... liefde en kinderen ... *When I escaped from prison, in my country*

vragen, maar in de praktijk worden deze niet of nauwelijks afgegeven. Deze mensen worden in Nederland dus bewust ongedocumenteerd op straat gezet zonder onderdak, zonder legale mogelijkheden om in hun levensonderhoud te voorzien en zonder veel perspectief. Veel mensen die ongedocumenteerd op straat leven zijn dus afgewezen en uitgeprocedeerde asielzoekers, die uit angst of schaamte niet naar het land van herkomst willen of durven terugkeren, en daarom ondergedoken zijn om uitzetting te voorkomen. Een andere groep kan niet worden uitgezet, maar ook niet blijven, en heeft desondanks geen recht meer op opvang.

Dan is er nog een gelukkig kleine groep – zo’n zeventig mensen – die ongedocumenteerd op straat zijn beland met een zogenaamde 1F-status. Dit zijn asielzoekers die in het land van herkomst worden verdacht van oorlogsmisdaden of misdaden tegen de menselijkheid. Het is vanwege de complexe bewijsvoering niet mogelijk deze mensen strafrechtelijk te vervolgen en na veroordeling in de gevangenis te zetten, maar wel om ze bestuursrechtelijk als vermoedelijke misdadiger te classificeren (1F) en ze ongewenst te verklaren met een inreisverbod van tien jaar. Mensen met een 1F-status krijgen geen asiel in Nederland, maar zijn meestal ook niet uitzetbaar vanwege gevaar in hun land van herkomst, zodat ze eigenlijk per definitie ongedocumenteerd op straat belanden. Dit is niet alleen slecht voor de veiligheid van de Nederlandse samenleving, maar ook onrechtvaardig. Deze mensen krijgen namelijk geen proces, ontlopen zo hun verdiende straf en hebben dus niet de mogelijkheid om hun straf uit te zitten en daarna een tweede kans te krijgen zoals andere criminelen. Een 1F-status wordt namelijk levenslang opgelegd en zelden of nooit herzien of opgeheven.

Beppie Peters-Van Santen ‘De vluchteling die je leert kennen is geen cijfer meer’

‘Tijdens een open dag van onze kerk leerde ik een Armeens gezin kennen, een echtpaar met een baby en twee dochters van 8 en 14 jaar. Zij vroegen of we onderdak voor hen hadden en of ze hun drie kinderen bij ons konden laten dopen’, vertelt Beppie Peters-van Santen. ‘Onderdak hadden we niet, maar hun drie kinderen zijn gedoopt en het gezin kwam sindsdien geregeld in de kerk.’ Omdat er wel meer Armeense mensen in de kerk kwamen, wist Beppie dat hun asielverzoek vrijwel kansloos was, maar omdat de kinderen zich hier zo duidelijk thuis voelden, besloot ze toch om het gezin te gaan ondersteunen met voedsel, geld en praktische hulp. Ze vervoerde het gezin soms met de auto naar medische afspraken, sloeg spullen voor hen op, hielp de kinderen met huiswerk en maakte soms gezamenlijk uitstapjes naar de dierentuin of het strand. Beppie deed dit samen met iemand anders van de kerk en in samenwerking met Stichting Gast. ‘Het vraagt veel inzet en alleen houd je dit niet vol. Je moet echt met iemand kunnen sparren over dilemma’s als de mate van hulp, wat je wel of niet

Een andere groep ongedocumenteerde asielzoekers zijn de zogenaamde Dublin-claimanten. Dit zijn asielzoekers die elders in Europa al geregistreerd zijn en volgens het verdrag van Dublin in dat land asiel moeten aanvragen. Vaak zijn dit mensen die via Italië, Griekenland of Oost-Europa de EU zijn binnengekomen en daarna zijn doorgeleid naar Nederland. Als echter bij aankomst in Italië of Griekenland hun vingerafdrukken en/of naam zijn geregistreerd, moeten ze daar asiel aanvragen en mogen ze niet doorreizen. Zo’n registratie geldt voor anderhalf jaar, menigeen duikt gedurende die tijd onder en verblijven dan ongedocumenteerd in Nederland, met het risico op vreemdelingendetentie en uitzetting. Na deze onderduikperiode vragen ze hier asiel aan, waarna een asielprocedure volgt zoals hierboven beschreven.

Zijn er nog kansen op een verblijfsvergunning?

Dublin

Voor Dublin-claimanten is er vaak een reële kans om na hun onderduikperiode via de reguliere procedure asiel aan te vragen en zo een verblijfstatus als vluchteling te krijgen.

HASA

Een andere groep mensen van wie de asielaanvraag is afgewezen, kan een herhaalde asielaanvraag (hasa) doen, maar alleen met nieuwe feiten over bijvoorbeeld de vluchtreden, of bij fouten tijdens de eerste procedure. Zo kan iemand nieuwe bewijzen hebben over het vervolgingsrisico in het land van herkomst, of aantonen dat hij geen eerlijke procedure heeft gehad, bijvoorbeeld omdat er onvoldoende rekening is

voor ze doet en over het bewaken van je eigen grenzen.’

Beppie ondersteunde het gezin tijdens het verblijf in het azc, ongedocumenteerd, en tijdens vreemdelingendetentie. Het gezin is nu weer in Ter Apel om een nieuwe asielaanvraag te doen. ‘Ik heb bewust niet naar hun vluchtverhaal gevraagd’, zegt Beppie. ‘Maar het feit dat ze blijven proberen om asiel te krijgen en al blij zijn met een kamertje in het azc voor hun vijven, laat wel zien hoe wanhopig ze zijn.’ Ze ondersteunt het gezin nog steeds en hoopt dat ze na Ter Apel in het azc in Nijmegen geplaatst worden, want ze wil ze niet loslaten. ‘Je moet dit alleen doen als je echt de drang om te helpen voelt. Het is intensief, maar de mensen zijn lief, hartelijk en dankbaar en dan is het ook erg leuk om te helpen. Vluchtelingen die je leert kennen, zijn geen cijfers uit rapporten of nieuwsberichten, maar echte mensen. Je wordt geraakt door hun leven.’

gehouden met de psychische gezondheid. Een hasa geldt ook bij een sterk veranderde situatie in het land van herkomst, bijvoorbeeld door het uitbreken van een oorlog. Bij een hasa doorloopt de asielzoeker de asielprocedure opnieuw, met een grotere kans op erkenning als vluchteling. Hij heeft tijdens de procedure ook weer recht op opvang in een azc.

Verblijf bij partner

Ongedocumenteerden met een partner met de Nederlandse nationaliteit of de nationaliteit van een ander EU-land, kunnen een verblijfsstatus aanvragen om bij hun partner te verblijven. Beide partners moeten dan minimaal 21 jaar oud zijn en kunnen bewijzen dat ze een duurzame, exclusieve relatie hebben doordat ze bijvoorbeeld getrouwd zijn. Hiernaast moet de ongedocumenteerde partner een paspoort hebben of kunnen bewijzen dat hij niet over een paspoort kan beschikken, en moet de Nederlandse of EU-partner een duurzaam inkomen hebben dat hoog genoeg is om de ander te onderhouden.

Chavez

Een andere mogelijkheid om legaal in Nederland te kunnen blijven, geldt voor mensen met een minderjarig kind (of pleeg- of stiefkind), of met een (half)broer of (half)zus met de Nederlandse nationaliteit, die sterk op hem leunen voor verzorging en opvoeding. In dit geval kunnen ze met een zogenaamde Chaves-vergunning in Nederland blijven tot het kind, broer of zus 18 jaar wordt. Een dergelijke vergunning geeft, net als andere reguliere vergunningen, geen recht op opvang. Na vijf jaar kan een Chaves-vergunning worden omgezet in een meer definitieve verblijfsvergunning.

Artikel 64

Tenslotte kunnen mensen een zogenaamde artikel 64-verblijfsvergunning krijgen als ze in Nederland een noodzakelijke medische behandeling moeten ondergaan om in leven te blijven die in het land van herkomst niet gegeven kan worden. In de praktijk worden deze vergunningen echter bijna niet verstrekt, omdat alleen gekeken wordt of een bepaalde behandeling in het land van herkomst gegeven kan worden, maar niet of de persoon in kwestie deze zorg ook daadwerkelijk kan krijgen.

Het is al met al voor ongedocumenteerden moeilijk om een verblijfsvergunning te krijgen, maar niet onmogelijk. De afgelopen tien jaar heeft de helft van onze gasten een vergunning gekregen.

HET LEVEN VAN ONZE GASTEN WORDT STUKKEN BETER ALS ...

De gemeente

- zich houdt aan de belofte 'geen mens op straat'
- meedenkt over opvang van de groep 'oud en ongedocumenteerd'
- toegang geeft aan onze gasten tot de 'meedoenregeling'
- (vrijwilligers)werk mogelijk maakt voor onze gasten
- zich officieel uitspreekt als 'Sanctuary city'

Bewoners een helpende hand bieden

- met het tonen van bewustzijn en betrokkenheid
- door zich in te zetten voor onze gasten
- met het beschikbaar stellen van woonruimte
- met financiële ondersteuning

Het bedrijfsleven ons ondersteunt

- in natura
- met geld
- met het aanbieden van stageplekken en (vrijwilligers)werk voor onze gasten

De overheid actie onderneemt op

- de mogelijkheid tot legalisering wegens 'schrijnende omstandigheden'.
- het verlenen van toegang tot werkvergunningen
- het bijdragen aan een betere beeldvorming van onze gasten
- het openstellen van grenzen
- het stimuleren van een circulaire economie

De media meer ruimte maken voor

- publiciteit die bijdraagt aan een evenwichtige beeldvorming
- de verhalen en gezichten van onze gasten

Tea 'IK WIL WETEN DAT IK HIER MAG LEVEN'

Tea (1981) groeide op in Georgië, dichtbij de zee. Als vijftienjarige won ze een opstellenwedstrijd in Oekraïne, het thema was oorlog. Daar had ze al ervaring mee, ze moest op haar twaalfde met haar familie haar land ontvluchten, omdat het Russische leger Georgië was binnengevallen.

Toen ze voor de tweede keer vluchtte, woonde ze met haar man en dochter in Donetsk, dichtbij de grens met Rusland. Sinds april 2014 werd de stad in de praktijk niet meer bestuurd door de Oekraïense autoriteiten, maar door de separatistische en aan Rusland gelieerde volksrepubliek Donetsk. Ze werkte in die tijd als maatschappelijk werkster om financiële steun aan te vragen voor mensen die dat nodig hadden, het geld kwam vanuit Kiev. Op het kantoor waar zij werkte, hielden ze de dossiers bij van zo'n 124.000 mensen. Die informatie mocht niet in handen komen van de Russen. In de zomer werd het te gevaarlijk in Donetsk, het vliegveld was plat gebombardeerd, het treinstation ook, heel veel mensen vluchtten. Tea en haar gezin vertrokken ook, met de bus naar Nederland.

Op 1 juni 2014 kwam Tea met haar man en dochter aan in Nederland, in Ter Apel. Ze was toen acht maanden zwanger van haar tweede kind. Van 2014 tot 2019 zaten ze na Ter Apel in Katwijk, Gilze Rijen, Echt en Grave. Ze kregen te horen van de IND dat het veilig was in Oekraïne en dat ze terug moesten. Maar zichzelf achtten Donetsk niet meer veilig, hun appartement was verwoest. De politieke situatie in Donetsk is heel ingewikkeld. Veel mensen werden opgesloten in Oekraïense gevangenissen wegens verraad en zijn tot op heden nog niet vrijgelaten. Een speciale Oekraïense politie-eenheid is op zoek naar Russisch verraad, waarbij ook Tea is gedagvaard.

Elke dag overleden

De rechter bepaalde in 2019 dat dit gezin allang een verblijfsvergunning had moeten krijgen. In 2020 werd een spoedprocedure opgestart waarvan de uitslag nu nog niet bekend is. 'In het azc in Katwijk ben ik elke dag overleden. Ik heb zes jaar psychologie gestudeerd en ik kan mezelf analyseren. En God is voor mij belangrijk', vertelt Tea. De onzekerheid en het wachten

MAG IK IETS VRAGEN?

Heb je een beroep? Nog niet, maar ik wil loodgieter worden ... Handyman ... Stylist ... Ik kan goed naaien en wil graag fashion designer worden ... Tegelzetter en schilder, klusser ... Trader, businessman, I want to study art ... Ik ben lasser ... I worked in many kitchens and as a baker.

vallen haar heel zwaar. 'Ik ben nu 42, maar voel me 70 of 80. Ik ben moe. Soms droom ik 's nachts dat ik in Oekraïne ben, dan droom ik van mensen daar. Het is verwarrend als ik wakker word, waar ben ik nu. Waar is iedereen? Mijn tante is alleen in Italië. Mijn oma is moe en ziek geworden van de stress om steeds weer de schuilkelder in te moeten. Ze had alles al eens achtergelaten in Georgië, aan de zee. Mijn oma belde vanuit de schuilkelder. Ik zei, ik bel over vijf minuten terug, ik geef eerst de kinderen eten. Toen ik terugbelde, was ze overleden. Wij waren er niet bij. En mijn schoonmoeder is op haar 63ste aan corona overleden. Daar waren we ook niet bij.'

'Toen ik mijn oma vijf minuten later terugbelde, was ze overleden.'

In 2022 vluchtten haar zus en moeder vanwege de Russische aanval op Oekraïne ook naar Nederland. Nu zij ook hier zijn, is het makkelijker. Ze bakt ook taarten met haar zus. Tea is blij met de hulp van Stichting Gast. 'Ik heb drie kinderen en ik zorg graag voor hen. We zijn blij met elkaar. Mijn kinderen zijn lief. Mijn dochter kan nu in Rotterdam studeren. Nu woont ze sinds een half jaar daar', vertelt Tea. Elke dag leeft Tea en haar familie in angst voor het toekomstig antwoord van de IND. 'Ik wil weten dat ik hier mag leven.'

Colofon

Redactie: Paul van den Broek, Ellen Hijmans, Charlotte van Tuyll, Chiel Jaspers,
Jack Stoop, Charlotte Aukema

Teksten: Hanneke Beld, Paul van den Broek, Jack Stoop. Pieter Gransbergen,
Chiel Jaspers

Fotografie: Bert Beelen, Kiddy Kempers, Kaja Lange, Charlotte van Tuyll, Frans Eppink
(6, 10, 14, 17, 18, 23, 31, 35, 37, 43, 47, 49, 55, 59)

Illustraties: Marije Braakman

Vormgeving: Charlotte Aukema

Druk: Janssen Repro Nijmegen

Stichting Gast: Tweede Walstraat 19a, 6511 LN Nijmegen
info@stichtinggast.nl, www.stichtinggast.nl

Stichting Gast ondersteunt al bijna 25 jaar ongedocumenteerde vluchtelingen in Nijmegen. Wie zijn deze vaak onzichtbare mensen en wie zetten zich vrijwillig voor hen in? In welke juridische en maatschappelijke context bevindt Stichting Gast zich? In een tijd van verharding en vervreemding in het migratiedebat jubileert Stichting Gast en doet een dringende oproep aan u, lezer: werk mee aan een gastvrije samenleving.

Steun ons met een donatie, word vrijwilliger en laat het weten als je woonruimte of huisraad beschikbaar hebt.

